

ROZMÓWKI POLSKO-SUAHILI

Opracował:
Sławomir Perzyna

Konsultacje:

Martin Okoth

Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego

Obecnie naucza języka angielskiego i języka suahili

e-mail: Martin.Okoth@kenya.com.pl

dr Beata Wójtowicz (Uniwersytet Warszawski)

Warszawa 2007-2013

SPIS TREŚCI WYMOWA, LICZEBNIKI

1. POZDROWIENIA	- 5
1.1 – POZDROWIENIA	- 5
1.2 – POŻEGNANIA	- 8
1.3 – ZWROTY GRZECZNOŚCIOWE	- 8
1.4 – ŻYCZENIA ŚWIĄTECZNE	- 9
2. KONTAKTY MIĘDZYŁUDZKIE	- 9
2.1 – PRAKTYCZNE ZWROTY	- 10
2.2 – POROZUMIEWANIE SIĘ	- 14
2.3 – PRZEDSTAWIANIE SIĘ	- 16
2.4 – DYSKUSJA O WYPOCZYNKU	- 17
2.5 – ZAWÓD	- 18
3. PODRÓŻE, TRANSPORT	- 20
3.1 – TANKOWANIE SAMOCHODU	- 26
3.2 – KŁOPOTY NA DRODZE	- 26
3.3 – W WARSZTACIE	- 27
4. NOCLEG	- 28
4.1 – INFORMACJA NOCLEGOWA	- 31
4.2 – HOTEL	- 31
5. JEDZENIE I PICIE	- 33
5.1 – RESTAURACJA	- 39
6. BANK - POCZTA	- 40
6.1 – WYMIANA PIENIĘDZY – KANTOR	- 43
6.2 – POCZTA	- 44
7. ZAKUPY	- 45
7.1 – NA ZAKUPACH	- 51
8. ZWIERZĘTA I WYCIECZKI	- 53
8.1 – ZWIERZĘTA	- 53
8.2 – WYCIECZKI	- 55
9. CZAS, KOŁORY, IMIONA	- 58
9.1 – CZAS	- 58
9.2 – KOŁORY	- 61
9.3 – IMIONA	- 61
10. LEKARZ, NIEPEŁNOSPRAWNI, CZĘŚCI CIAŁA	- 62
10.1 – LEKARZ	- 67
10.2 – NIEPEŁNOSPRAWNI	- 68
10.3 – CZĘŚCI CIAŁA	- 68
11. PRZYSŁOWIA	- 70
12. – ZAIMKI?	- 73
13 - CZASY, TRYBY – ODMIANY	- 75

WYMOWA jest stosunkowo łatwa i w większości przypadków zbliżona do języka polskiego. Z małymi wyjątkami podanymi w poniższej tabelce w bardzo uproszczonej formie.

Kiswahili	Polski	Przykład	Wymowa	Tłumaczenie
j =	dź	jambo!	[dźambo]	cześć!
y =	j	yeye	[jeje]	on / ona / ono
w =	ł	bwana	[blana]	pan
v =	w	vilevile	[wilewile]	także
ch =	ć	chai	[ćai]	herbata
sh =	ś	kesho	[keśo]	jutro

Kiswahili posiada pięć samogłosek: **a, e, i, o, u**, wszystkie należy wymawiać dokładnie, a jeśli pojawia się podwójna samogłoska: **aa, ee, uu**, należy wymawiać znacznie dłużej: **aaa, uuu**.

Bardzo trudne w wymowie jest:

Th	wymawia się jak sepleniące, szczelinowe T z językiem przywartym do podniebienia. = sepleniące T
Dh	wymawiać jak sepleniące, szczelinowe D z językiem przywartym do podniebienia. = sepleniące D
Gh	gardłowo, jak połączenie g – h ;
Ng'	(tylko z apostrofem) także gardłowo
NY	wymawia się podobnie do polskiego ń

X, Q - nie są używane w kiswahili (z wyjątkiem wyrazów obcych)

LICZEBNIKI

WYMOWA

0	Sifuri
1	Moja
2	Mbili
3	Tatu
4	Nne
5	Tano
6	Sita
7	Saba
8	Nane
9	Tisa

[**modża**]

10	Kumi	
11	Kumi na moja	[kumi na modža]
12	Kumi na mbili	
13	Kumi na tatu	
14	Kumi na nne	
15	Kumi na tano	
16	Kumi na sita	
17	Kumi na saba	
18	Kumi na nane	
19	Kumi na tisa	
20	Ishirini	[išírini]
21	Ishirini na moja	[išírini na modža]
22	Ishirini na mbili	[išírini na mbili]
23	Ishirini na tatu	[išírini na tatu]
24	Ishirini na nne	[išírini na nne]
25	Ishirini na tano	[išírini na tano]
26	Ishirini na sita	[išírini na sita]
27	Ishirini na saba	[išírini na saba]
28	Ishirini na nane	[išírini na nane]
29	Ishirini na tisa	[išírini na tisa]
30	Thelathini	
31	Thelathini na moja itd.	[thelatini na modža]
40	Arobaini	
50	Hamsini	
60	Sitini	
70	Sabini	
80	Themanini	
90	Tisini	
100	Mia moja	[mia modža]
200	Mia mbili	
300	Mia tatu itd.	
1 000	Elfu moja	[elfu modža]
2 000	Elfu mbili	
3 000	Elfu tatu itd.	
10 000	Elfu kumi	
100 000	Laki moja	[laki modža]
200 000	Laki mbili itd.	
360 752	Laki tatu sitini elfu mia saba hamsini na mbili	
5 000 000	Milioni tano	

DNI TYGODNIA	TŁUMACZENIE	WYMOWA
niedziela	Jumapili	[dżumapili]
poniedziałek	Jumatatu	[dżumatatu]
wtorek	Jumanne	[dżumanne]
środa	Jumatano	[dżumatano]
czwartek	Alhamisi	
piątek	Ijumaa	[idżumaa]
sobota	Jumamosi	[dżumamosi]

MIESIĄCE

styczeń	Mwezi wa kwanza [młezi ła kłanza]	albo Januari [dżanuari]
luty	Mwezi wa pili [młezi ła pili]	albo Februari
marzec	Mwezi wa tatu [młezi ła tatu]	albo Machi [maći]
kwiecień	Mwezi wa nne [młezi ła nne]	albo Aprili
maj	Mwezi wa tano [młezi ła tano]	albo Mei
czerwiec	Mwezi wa sita [młezi ła sita]	albo Juni [dżuni]
lipiec	Mwezi wa saba [młezi ła saba]	albo Julai [dżulai]
sierpień	Mwezi wa nane [młezi ła nane]	albo Agosti
wrzesień	Mwezi wa tisa [młezi ła tisa]	albo Septemba
październik	Mwezi wa kumi [młezi ła kumi]	albo Oktoba
listopad	Mwezi wa kumi na moja [młezi ła kumi na modża]	albo Novemba [nowemba]
grudzień	Mwezi wa kumi na mbili [młezi ła kumi na mbili]	albo Desemba

pierwszy dzień	siku ya kwanza	[siku ja kłanza]
drugi dzień	siku ya pili	[siku ja pili]
trzeci dzień	siku ya tatu	[siku ja tatu]

1 – **POZDROWIENIA** mają szczególne znaczenie dla kultury Bantu w Afryce Wschodniej. Są wyrazem dobrego wychowania, szacunku, zainteresowania się życiem napotkanych osób. Okazują naszą dobrą wolę, i pozytywnie wpływają na nawiązywanie kontaktów.

W kulturze europejskiej zazwyczaj wystarczy jedno pozdrowienie np.: Cześć! Lub: Dzień dobry. Natomiast w Afryce wschodniej jest to stanowczo za mało, im więcej pozdrowień tym lepiej. Jednak nie należy wpadać w przesadę, od trzech do pięciu pozdrowień jest mile widziane, np.:

- **Hujambo?** [hudżambo] *Jak się czujesz?, Jak się masz?*
- **Habari za asubuhi?** Potocznie tłumaczy się; *Co słyhać z rana?* A dosłownie; *Jakie są wiadomości poranne?*

- **Habari za nyumbani?** [**habari za njumbani**] *Co słyhać w domu?*

W kiswahili z zasady nie ma negatywnych odpowiedzi na pozdrowienia.

W Polsce natomiast dość często odpowiadamy negatywnie, narzekając np.:

źle się czuję, ponieważ boli mnie głowa, jest zimno, pada deszcz, oblałem egzamin, itd.

Być może, dlatego że jesteśmy więcej bezpośredni i realistyczni. Natomiast

Waswahili [**haslahili**] *mieszkańcy z terenu języka suahili* mają większe pozytywne podejście do życia, w tamtych warunkach jest to bardzo pomocne, szczególnie podczas suszy albo powodzi lub wielu chorób. Tam na pytanie:

habari za nyumbani? [**habari za njumbani**]

Ewentualnie mogą delikatnie zaznaczyć swoje złe samopoczucie odpowiadając np.: **Nzuri!** *Dobrze* dodając **lakini, ale:**

-złamałem sobie nogę

-żona jest w szpitalu

-dzieci mają malarię

-krowa mi zdechła itp.

Pozdrowienie powinno być dopasowane do osoby, czasu, miejsca i danej sytuacji. Praktykowane jest pozdrawianie osoby w podeszłym wieku mówiąc: **shikamoo!** [**śikamoo**] *klaniam się nisko!* Wtedy starsza osoba odpowiada: **marahaba**, - t.z.n. *nie trzeba*

Do młodszej osoby od siebie nie mówimy: shikamoo [**śikamoo**].

POZDROWIENIA	TŁUMACZENIE	WYMOWA
Jak się masz?	Hujambo?	[hudźambo]
Mam się dobrze!	Sijambo!	[sidźambo]
Jak się ma Ojciec?	Baba hajambo?	[baba hadźambo]
On ma się dobrze!	Hajambo!	[hadźambo]
Jak się macie?	Hamjambo?	[hamdźambo]
My mamy się dobrze!	Hatujambo!	[hatudźambo]
Jak tam sprawy?, (Siema)	Mambo?	
Spoko!	Poa!	
Kłaniam się nisko! (do starca, lub starszej osoby)	Shikamoo!	[śikamoo]
Nie trzeba.	Marahaba!	
Jesteś zdrowy?	Wewe ni mzima?	[łełe ni mzima]
Jestem zdrowy!	Mimi ni mzima!	

Odpowiedzi poniższych pozdrowień, można użyć w większości przypadków (odnoszących się do **Habari** = Wiadomość – Co słyhać?)

np.:

Nzuri	=	dobrze, pięknie
Nzuri Sana	=	bardzo dobrze
Nzuri kidogo	=	trochę dobrze
Salama	=	dobrze, bezpiecznie, spokojnie
Salama tu	=	tylko dobrze
Safi	=	dobrze, czysto
Safi Sana	=	bardzo dobrze, czysto
Njema [ndžema]	=	dobrze
Si mbaya [si mbaja]	=	nieźle
(Mbaya [mbaja]	=	źle)

POZDROWIENIA	TLUMACZENIE	WYMOWA
Co słyhać?	Habari gani?	
Np.: Spokojnie! / Dobrze!	Salama!	
Co słyhać w życiu?	Habari za maisha?	[habari za maiša]
Np.: Wciąż jestem żywy!	Bado niko hai!	
A ty jak się masz?	Na wewe je?	[na lele dže]
Co słyhać z rana?	Habari za asubuhi?	
Co słyhać w południe?	Habari za mchana?	[habari za mčana]
Co słyhać wieczorem?	Habari za joni?	[habari za džoni]
Co słyhać w nocy?	Habari za usiku?	
Co słyhać dzisiaj?	Habari za leo?	
Co słyhać z ostatnich dni?	Habari za siku nyingi?	[habari za siku njingi]
Co słyhać w nauce?	Habari za masomo?	
Co słyhać w pracy?	Habari za kazi?	
Co słyhać u siebie?	Habari yako?	[habari jako]
Co tutaj słyhać?	Habari za hapa?	
Co słyhać w podróży?	Habari za safari?	
Jak twoje zdrowie?	Afya yako nzuri?	[afja jako nzuri]
Co u ciebie Facet?	Vipi Bwana?	[wipi blana]
Np.:Nic nowego!	Sina la kusema!	

POŻEGNANIA	TLUMACZENIE	WYMOWA
Do widzenia! (do 1 os)	Kwa heri!	[kła heri]

Do widzenia!	Kwa heri!	[kła heri]
Do widzenia!(do kilku osób)	Kwa herini!	[kła herini]
Do widzenia!	Kwa herini!	[kła herini]
Do zobaczenia! (do 1 os)	Kwa heri ya kuonana!	[kła heri ja kuonana]
Do zobaczenia!	Kwa heri ya kuonana!	[kła heri ja kuonana]
Dobranoc!	Usiku mwema!	[usiku młema]
Dobranoc!	Usiku mwema!	[usiku młema]
Do zobaczenia jutro!	Tutaonana kesho!	[tutaonana kešo]
Do zobaczenia jutro!	Tutaonana kesho!	[tutaonana kešo]
Do zobaczenia potem!	Tutaonana baadaye!	[tutaonana baadaje]
Abyśmy zobaczyli się!	Tuonane baadaye!	[tuonane baadaje]

ZWROTY GRZECZNOŚCIOWE	TŁUMACZENIE	WYMOWA
Czy mogę wejść?	Hodi?	
Zapraszam bardzo!	Karibu sana!	
Zapraszam do środka	Karibu ndani!	
Zapraszam ponownie!	Karibu tena!	
Dziękuję!	Asante!	
Jak się obudziłeś?	Umeamkaje?	[umeamkadže]
Spokojnie! / Dobrze!	Salama! / Nzuri!	
Miłego dnia!	Siku njema!	[siku ndžema]
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
I tobie także!	Nawe pia!	[nałe pia]
Cieszę się widząc Cię!	Nafurahi kukuona!	
Szczęśliwej podróży!	Safari njema!	[safari ndžema]
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Śpij dobrze!	Lala salama!	
Dziękuję, ty także!	Asante, nawe pia!	[asante, nałe pia]
Współczuje Ci!; Bardzo mi przykro.	Pole!	
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Współczuje Wam!	Poleni!	
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Miłej pracy!	Kazi njema!	[kazi ndžema]
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Nie ma problemu!	Hakuna matata!	
Dziękuję!	Asante!	
Nie ma problemu!	Hakuna shida!	[hakuna śida]
Dziękuję!	Asante!	
Miłej zabawy!	Mchezo mzuri!	[mćezo mzuri]

Bardzo dziękuję!	-Asante sana!	
Kocham cię!	Nakupenda!	
Dużo zdrowia!	Afya njema!	[afja ndżema]
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Niech Cię Bóg błogosławi!	Mungu akubariki!	
I Ciebie także!	Nawe pia!	[nałe pia]
Przepraszam!	Samahani!	
Proszę!	Tafadhali!	

ŻYCZENIA ŚWIĄTECZNE

ŻYCZENIA	TŁUMACZENIE	WYMOWA
Moje gratulacje!	Hongera!	
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Wszystkiego najlepszego z okazji urodziny!	Kila la heri kwa siku ya kuzaliwa!	[kila la heri kła siku ja kuzaliła]
Bardzo dziękuję!	Asante sana!	
Wesołych Świąt Wielkanocnych!	Pasaka Njema!	[pasaka ndżema]
W. Ś. Wielkanocnych!	Pasaka Njema!	[pasaka ndżema]
Wesołych Świąt Bożego Narodzenia!	Heri za Krismasi! lub Heri za Noeli?	
Wesołych Świąt Bożego Narodzenia!	Krismasi njema!	[krismasi ndżema]
Szczęśliwego Nowego Roku!	Heri za Mwaka Mpya!	[heri za młaka mpja]
Szczęśliwego Nowego Roku!	Mwaka Mpya njema!	[młaka mpja ndżema]

2 – KONTAKTY MIĘDZYLUDZKIE

To jest: Adam	Huyu ni: Adamu [huju ni adamu]
Ojciec razem z nim/nią.	Baba pamoja na huyu. [baba pamodzia na huju]
babcia	bibi
bliźniaki	mapacha [mapaća]
brat	kaka
chłopcy	wavulana [ławulana]
chłopiec	mvulana [mwulana]
człowiek	mtu

dziadek	babu
dzieci	watoto [łatoto]
dziecko	mtoto
dziewczynka	msichana [msiána]
dziewczynki	wasichana [łasiána]
kobieta	mwanamke [młanamke]
kobiety	wanawake [łanałake]
krewny (przyjaciół)	ndugu
ludzie	watu [łatu]
mąż	mume
mężczyzna	mwanaume [młanaume]
mężczyźni	wanaume [łanaume]
pan	bwana [błana]
pani	bibi
plemię	ukoo
przyjaciół	rafiki
rodzina	jamaa [dżamaa]
siostra	dada
żona	mke

2.1 – PRAKTYCZNE ZWROTY

AIDS.	Ukimwi. [ukimli]
Bardzo.	Sana.
Bardzo drogo.	Ghali sana.
Bardzo dziękuję!	Asante sana!
Bardzo mi przykro! (do jednej osoby)	Pole sana!
Bardzo mi przykro! (do kilku osób)	Poleni sana!
Bawić się.	Kucheza. [kućeza]
Biały człowiek.	Mzungu.
Biali ludzie.	Wazungu. [łazungu]
Biegnij.	Kimbia.
Chcę.	Ninataka.
Chciałbym.	Ningependa.
Ciepło.	Joto. [dżoto]
Cieszę się.	Nafurahi.
Co?	Nini?
Co będziesz pił?	Unapenda kunywa nini? [unapenda kunjła nini]
Co chcesz?	Unataka nini?
Co mam zrobić?	Nifanyaje? [nifanjadże]

Co potrzebujesz?	Unahitaji nini? [unahitadzi nini]
Czekaj.	Ngoja. [ngodza]
Cześć.	Hujambo. [hudzambo] / odpowiedz: Sijambo. [sidzambo]
Człowiek ten / ta.	Mtu huyu. [mtu huju]
Czy mogę wejść?	Hodi?
Czy mogę zrobić zdjęcie?	Je, naweza kupiga picha? [dže, naleza kupiga pića]
Czy możesz powtórzyć?	Useme tena?
Czy mówisz po angielsku?	Unaongea kiingereza?
Czy rozmawiasz w kiswahili?	Unazunguma kiswahili?
Czy zrozumiałeś?	Umeelewa? [umeeleła]
Do widzenia.	Kwaheri. [kłaheri]
Dobranoc.	Usiku mwema. [usiku młema]
Dobry człowiek.	Mtu mzuri.
Dobrze.	Sawa [sała]
Dzień dobry (rano).	Habari za asubuhi.
Dzień dobry (południe).	Habari za mchana. [habari za mćana]
Dzień dobry (wieczór).	Habari za jioni. [habari za dżioni]
Dziękuję bardzo!	Asante sana!
Gdzie?	Wapi? [łapi]
Gdzie idziesz? / Gdzie jedziesz?	Unakwenda wapi? [unakłenda łapi]
Gdzie jest informacja?	Ofisi ya habari iko wapi? [ofisi ja habari iko łapi]
Gdzie jest toaleta?	Choo kiko wapi? [ćoo kiko łapi]
Gdzie jest hotel?	Hoteli iko wapi? [hoteli iko łapi]
Gdzie mieszkasz?	Unakaa wapi? [unakaa łapi]
Gdzie się udajesz?	Unakwenda wapi? [unakłenda łapi]
Gorąco.	Joto. [dżoto]
Gorzki.	Chungu. [ćungu]
Gratulacje!	Hongera.
Ile to kosztuje?	Bei gani?, albo Pesa ngapi?
Jak masz na imię?	Jina lako nani? [dżina lako nani]
Jak się masz?	Habari gani? (Odpowiedź: Salama! = Dobrze.)
Jak się nazywasz?	Unaitwaje? [unaitładže]
Jaka cena?	Bei gani?
Jechać powoli.	Endesha polepole. [endeśa polepole]
Jedzenie - jeść.	Chakula - kula. [ćakula - kula]
Jest bardzo ważne.	Ni muhimu sana.
Jest mi ciepło.	Ninasikia joto. [ninasikia dżoto]
Jest mi zimno.	Ninasikia baridi.
Jestem chory.	Nimeumwa. [nimeumła]

Jestem głodny(a).	Ninasikia njaa. [ninasikia ndžaa]
Jestem Polakiem.	Mimi ni Mpolandi.
Jestem rozszłoszczony(a).	Nimekasirika.
Jestem spragniony(a).	Ninasikia kiu.
Jestem śpiący(a).	Ninasikia usingizi.
Jestem szczęśliwy(a).	Ninafurahi.
Jestem z Polski.	Ninatokea Upolandi.
Jestem zmęczony(a).	Nimechoka. [nimećoka]
Jeść.	Kula.
Jeśli taka będzie „Wola Boża”!	Mungu akipenda!
Jutro.	Kesho. [kešo]
Każda rzecz.	Kila kitu.
Kiedy?	Lini?
Kocham cię.	Nakupenda.
Kto?	Nani?
Która godzina?	Saa ngapi?
Która rzecz?	Kitu kipi?
Który człowiek?	Mtu yupi? [mtu jupi]
Który?	Ipi?
Lek.	Dawa. [dała]
Lubię.	Napenda.
Mam na imię.....	Jina langu [džina langu.....]
Mało.	Kidogo.
Miłego dnia!	Siku njema! [siku ndžema]
Miło mi poznać cię.	Nimefurahi kukujua. [nimefurahi kukudžua]
Możesz mi pomóc?	Unaweza kunisaidia? [unaleza kunisaidia]
Mówić.	Kusema.
Mów powoli, proszę.	Sema polepole, tafadhali.
Napój – pić.	Kinywaji – kunywa. [kinjładži – kunjła]
Nazywam się.....	Ninaitwa[ninaitła.....]
Nic nie szkodzi.	Hakuna shida. [hakuna šida]
Nie.	Hapana.
Niebezpieczeństwo!	Hatari!
Nie chcę.	Sitaki.
Nie chce mi się spać.	Sisikii usingizi.
Nie dotykać, pod prądem.	Usiguse, umeme.
Nie jest mi zimno.	Sisikii baridi.
Nie jestem głodny.	Sisikii njaa. [sisikii ndžaa]
Nie ma problemu! Hakuna matata! (<i>Nie mylić z:</i> Hakuna matatu! Nie ma autobusu!; Hakuna matako! Nie ma pupy!; Hakuna matiti! Nie ma piersi!	

Nie ma go, jej.
Nie możliwe.
Nie mówię po kiswahili.
Nie lubię.
Nie rozumiem.
Nie wiem.
Nie zgadzam się.
Nieporozumienie.
Numery rejestracyjne.
Ogień.
Odejdź (spadaj)!
Pochodzę z Polski.
Poczekaj trochę.
Podoba mi się to.
Pokaż mi drogę.
Pomóż mi proszę.
Poproszę o pomoc.
Poproszę to.
Potem, później.
Potrzebuję.
Powoli.
Powtórz.
Proszę poczekać chwilę.
Proszę.
Przepraszam.
Przyjacieł.
Przynieś.
Pytania.
Rozumiem.
Skąd jesteś.
Słodki.
Słuchaj.
Spadaj.
Spotkać się.
Tak.
Także.
Ta, ten, to.
Tam.
Tamto.
Trochę.

Hayupo. [hajupo]
Haiwezekani. [haiwezekani]
Sisemi kiswahili. [sisemi kiswahili]
Sipendi.
Sifahamu.
Sijui. [sidźui]
Sikubali.
Kutoelewana. [kutoelewana]
Namba ya gari. [namba ja gari]
Moto.
Ondoka!
Natoka Upolandi.
Ngoja kidogo. [ngodża kidogo]
Napenda hii.
Unionyeshe njia. [unionješe ndžia]
Unisaidie tafadhali.
Naomba msaada.
Naomba hii.
Baadaye. [baadaje]
Nahitaji. [nahitadži]
Polepole.
Sema tena.
Ngoja kidogo. [ngodża kidogo]
Tafadhali.
Samahani.
Rafiki.
Ulete.
Maswali. [masłali]
Nafahamu.
Umetoka wapi? [umetoka łapi]
Tamu.
Sikiliza.
Ondoka.
Kukutana.
Ndiyo. [ndiyo]
Pia.
Huyu. [huju]
Kule - Pale.
Ile.
Kidogo.

Trzymaj!	Shika! [<i>sika</i>]
Tu.	Hapa.
Ty.	Wewe. [<i>lele</i>]
Tylko trochę.	Kidogo tu.
W porządku.	Sawa. [<i>sała</i>]
Wezwij lekarza!	Umwite daktari! [<i>umlite daktari</i>]
Wiadomość.	Habari.
Wiem.	Najua. [<i>nadžua</i>]
Więcej.	Zaidi.
Woda.	Maji. [<i>madži</i>]
Wróć.	Rudi.
Wspaniale!	Barabara! (w wymowie akcentować 2 i 4 a)
Wystarczy.	Inatosha. [<i>inatoša</i>]
Zanieś to tam.	Peleka hii kule.
Zapisz mi to.	Uniandikie hii.
Zapraszam bardzo!	Karibu sana!
Zapraszam!	Karibu!
Zatrzymać się, stać.	Simama
Zgadzam się.	Nakubali.
Zimno, zimne.	Baridi.
Złodziej.	Mwizi. [<i>młizi</i>]
Zły człowiek.	Mtu mbaya. [<i>mtu mbaja</i>]
Zmniejsz cenę.	Upunguze bei.
Zraniłem się.	Nimeumia.
Zrobić zdjęcie.	Kupiga picha. [<i>kupiga piča</i>]
Zrozumiałem.	Nimefahamu.
Zrób to!	Fanya hii! [<i>fanja hii</i>]

2.2 – POROZUMIEWANIE SIĘ

Co to znaczy?	Hii ina maana gani?
Co to jest?	Hii ni nini?
Jak to się nazywa w kiswahili?	Hii inaitwaje kwa kiswahili? [<i>hii inaitładže kła kislähili</i>]

To słowo, jakie ma znaczenie po angielsku?

Neno hili ina maana gani kwa kiingereza?
[*neni hili ina maana gani kła kiingereza*]

Czy mogę wejść?	Hodi?
Proszę poczekać trochę.	Tafadhali subiri kidogo.
Czy mogę zrobić zdjęcie?	Je, naweza kupiga picha?

Czy mógłbyś mi pomóc?
Czy możesz powtórzyć?
Mów powoli.
Czy możesz?
Czy zrozumiałeś?
Tak zrozumiałem.
Nie rozumiem.
Czy mówisz po włosku?
Ja rozumiem trochę.
Kto mówi po angielsku?
Tylko trochę.
Kto zna francuski?
Jest mi ciepło.
Jest mi zimno.
Nie jest mi zimno.
Jestem głodny(a).
Nie jestem głodny.
Jestem spragniony(a).
Nie jestem spragniony.
Jestem Polakiem.
Jestem z Polski.
Jestem śpiący(a).
Nie jestem śpiący.
Jestem zmęczony(a).
Nie jestem zmęczony.
Nic nie szkodzi.
Nie.
Niebezpieczeństwo!
Chcę.
Nie chcę.
Nie ma problemu!
Nie ma go, jej.
Nie możliwe.
Nie mówię po kiswahili.
Lubię.
Nie lubię.
Wiem.
Nie wiem.
Zgadzam się.

[**dze**, **naleza kupiga pića**]
Unaweza kunisaidia. [**unaweza kunisaidia**]
Useme tena?
Sema polepole.
Unaweza? [**unaweza**]
Umefahamu?
Ndiyo nimefahamu. [**ndiyo nimefahamu**]
Sifahamu.
Unasema kiitaliano? [**unasema kiitaliano**]
Nafahamu kidogo.
Nani anazungumza kiingereza?
Kidogo tu.
Nani ajua kifaransa? [**nani adzua kifaransa**]
Ninasikia joto. [**ninasikia dzoto**]
Ninasikia baridi.
Sisikii baridi.
Ninasikia njaa. [**ninasikia ndžaa**]
Sisikii njaa. [**sisikii ndžaa**]
Ninasikia kiu.
Sisikii kiu.
Mimi ni Mpolandi.
Natoka Upolandi.
Ninasikia usingizi.
Sisikii usingizi.
Nimechoka. [**nimećoka**]
Sijachoka. [**sidziacćoka**]
Hakuna shida. [**hakuna śida**]
Hapana.
Hatari!
Nataka.
Sitaki.
Hakuna matata!
Hayupo. [**hajupo**]
Haiwezekani. [**haiwezecani**]
Sisemi kiswahili. [**sisemi kislähili**]
Napenda.
Sipendi.
Najua. [**nadžua**]
Sijui. [**sidźui**]
Nakubali.

Nie zgadzam się.

Sikubali.

2.3 – PRZEDSTAWIANIE SIĘ KUJUANA [kudžuana]

Bardzo się cieszę spotkaniem z tobą. **Ninafurahi kukutana na wewe.**

[ninafurahi kukutana na lele]

Ja także bardzo się cieszę spotkaniem z tobą. **Ninafurahi pia kukutana na wewe.**

[ninafurahi pia kukutana na lele]

Jestem Agnieszka.

Mimi ni Agnes.

Jak masz na imię?

Jina lako nani? [dżina lako nani]

Mam na imię...

Jina langu ni.....[dżina langu ni.....]

Jak on, ona ma na imię?

Jina lake ni nani? [dżina lake ni nani]

Jak się masz?

Habari gani? (Odpowiedź: np. **Salama!** Dobrze)

Jak się nazywałeś?

Unaitwaje? [unaitładże]

Nazywam się.....

Naitwa.....[naitła.....]

Kto to jest?

Huyu ni nani? [huju ni nani]

To jest moja mama.

Huyu ni mama yangu. [huju ni mama jangu]

To jest mój ojciec.

Huyu ni baba yangu. [huju ni baba jangu]

To jest mój przyjaciel.

Huyu ni rafiki yangu. [huju ni rafiki jangu]

Skąd pochodzisz?

Umetoka wapi? [umetoka łapi]

Pochodzę z Polski.

Natoka Upolandi.

Jestem tu w celach turystycznych. **Nipo hapa kwa matembezi.**

[nipo hapa kła matembezi]

Jestem tu do pracy.

Nipo hapa kwa kazi. [nipo hapa kła kazi]

Jakiej pracy?

Kazi gani?

Pracy nauczyciela.

Kazi ya mwalimu. [kazi ja młalimu]

Przybyłem tu na naukę kiswahili. **Nimekuja hapa kujifunza kiswahili.**

[nimekudża hapa kudżifunza kistlahili]

Gdzie mieszkasz?

Unakaa wapi? [unakaalapi]

Mieszkam w Arushi.

Nakaa Arusha. [nakaa Aruśa]

Czy jesteś żonaty?

Umeoa?

Czy jesteś zamężna?

Umeolewa? [umeoleła]

Czy masz dzieci? **Unao watoto?** [unao łatoto] (nie pytać się o ilość dzieci, gdyż jest to obraźliwe pytanie. Dzieci są darem Bożym i jednocześnie niepoliczalne)

Mam córkę. **Ninaye binti.** [ninaje binti] albo **Ninaye mtoto wa kike.**

[ninaje mtoto ła kike]

Mam syna. **Ninaye mwana.** [ninaje młana] albo **Ninaye mtoto wa kiume.**

[ninaje mtoto ła kiume]

Ile dzieci mają lat? **Watoto wana miaka mingapi?**

[latoto lana miaka mingapi]

Ja mam lat..... **Ni na miaka.....**
Czy masz siostrę? **Je, una dada?** [dže, una dada]
Czy masz brata? **Je, una kaka?** [dže, una kaka]
Czy masz narzeczonego / narzeczoną? **Unaye mchumba?** [unaje mćumba]
Czym się zajmujesz? **Je, unafanya kazi gani?** [dže, unafanja kazi gani]
Pracuję dla rządu. **Nafanya kazi wa serikali.** [nafanja kazi la serikali]
Pracuję w banku. **Nafanya kazi ya benki.** [nafanja kazi ja benki]
Gdzie studiujesz? **Unasoma wapi?** [unasoma łapi]
Studiuje na Uniwersytecie Warszawskim. **Nasoma Chuo Kikuu cha
Warszawa.** [nasoma ćuo kikuu ća warsawa]
Zapraszam bardzo! **Karibu sana!**

2.4 – DYSKUSJA O WYPOCZYNKU

Przepraszam. **Samahani.**
Nic nie szkodzi. **Hakuna shida.** [hakuna śida]
Nie ma problemu. **Hakuna matata.**
Czy jesteś tu pierwszy raz? **Umefika hapa mara ya kwanza?**
[umefika hapa mara ja kłanza]
Tak pierwszy. **Ndiyo mara ya kwanza.** [ndijo mara ja kłanza]
Nie pierwszy, byłem dawno temu. **Hapana si kwanza, nimefika zamani.**
[hapana si kłanza, nimefika zamani]
Od kiedy, tu jesteś? **Tangu lini, unakaa hapa?**
Od tygodnia. **Tangu wiki moja.** [tangu hiki modża]
Jak długo planujesz tu zostać? **Utakaa muda gani hapa?**
Jeszcze miesiąc. **Bado mwezi mmoja.** [bado młezi mmodża]
Jeszcze dwa tygodnie. **Bado wiki mbili.** [bado hiki mbili]
Jeszcze kilka dni. **Bado siku chache.** [bado siku ćácie]
Gdzie byłeś? **Ulikuwego wapi?** [ulikułepo łapi?]
Byłem w Nairobi. **Nimekuwego Nairobi.** [nimekułepo nairobi]
Byłem w podróży. **Nimekuwego safarini.** [nimekułepo safarini]
Co widziałeś? **Uliona nini?**
Widziałem zwierzęta. **Nimeona wanyama.** [nimeona łanjama]
Co robiłeś? **Umefanya nini?** [umefanja nini]
Odpoczywałem wczoraj. **Nilipumzika jana.** [nilipumzika dżana]
Odpoczywam teraz. **Ninapumzika sasa.**
Będę odpoczywał jutro. **Nitapumzika kesho.** [nitapumzika kešo]
Jak ci się tu podoba? **Unapendaje hapa?** [unapendadže hapa]
Podoba mi się bardzo. **Napenda sana.**

Pokażesz mi okolice? **Utanionyesha mazingira?** [utanionješa mazingira]
Może spotkajmy się ponownie wieczorem. **Labda tukutane tena jioni.**
[labda tukutane tena džioni]

Dobrze. **Sawa.** [sała]
Nie niemożliwe. **Hapana haiwezekani.** [hapana haiłezekani]
Chciałbym zaprosić cię na obiad.

Ningependa kukugaribisha wewe kwa chakula cha mchana.
[ningependa kukugaribiša ɛɛɛ kɫa ćakula ća mćana]

Gdzie się spotkamy? **Tukutane wapi?** [tukutane łapi]
W pobliżu poczty / banku. **Karibu na posta / banki.**
O której spotkamy się? **Tukutane saa ngapi?** [tukutane saa ngapi]
Gdzie pójdziemy? **Twende wapi?** [tɛnde łapi]
Ładne miejsce. **Mahali pazuri.**
Chciałbym tu wrócić. **Ningependa kurudi hapa.**
Podoba mi się bardzo. **Napenda sana.**
Jaka będzie jutro pogoda? **Kesho hali ya hewa itakuwaje?**

Będzie piękna pogoda. **Hali ya hewa itakuwa safi sana.**

Będzie padać deszcz. **Mvua itanyesha.** [mwua itanješa]
Nie będzie padać. **Mvua haitanyesha.** [mwua haitanješa]

Zgadzam się. **Nakubali.**
Nie wiem. **Sijui.** [sidźui]

Być może. **Labda.**
Jeśli chcesz. **Ungependa.**
Niemożliwe. **Haiwezekani.** [haiłezekani]

Nie lubię. **Sipendi.**
Nie chcę. **Sitaki.**
Nieporozumienie. **Kutoelewana.** [kutoełana]

2.5 – **ZAWÓD**

Ja jestem:
biznesmenem
budowniczym
doktorem
dyplomatą
dziennikarzem
fryzjerem
kapłanem

Mimi ni:
mfanyabiashara [mfanjabiašara]
mjenzi [mdženzi]
daktari
mfanya kazi balozini [mfanja kazi balozini]
mwandishi wa habari [młandiši ɫa habari]
kinyozi [kinjozi]
padri

kierowcą taksówki	dereva wa teks [dereva ła teks]
kierowcą	dereva [dereva]
krawcową	mshonaji [mśonadzi]
lekarzem	daktari
mechanikiem samochodowym	fundi wa gari [fundi ła gari]
ministrem	waziri [laziri]
mundurowym (żołnierz, policjant, ochroniarz)	askari
nauczycielem	mwalimu [mwalimu]
oficerem bezpieczeństwa	afisa usalama
parlamentarzystą	mbunge
pielęgniarką	mwuguzi [mługuzi]
policjantem	polisi
politykiem	mwanasiasa [młanasiasa]
pracownikiem biurowym	mfanyakazi ofisini [mfanjakazi ofisini]
pracownikiem	mfanyakazi [mfanjakazi]
premierem	waziri mkuu [laziri mkuu]
prezydentem	raisi
profesorem	profesa
rolnikiem	mkulima
rybakiem	mvuvi [mwuvi]
specjalistą (rzemieślnik, mechanik, technik)	fundi
spikerem – prezydentem	mtangazaji [mtangazadi]
sprzedawcą	mwuzaji [młuzadi]
stolarzem	seremala
strażnikiem	mlinzi
technik komputerowy	fundi wa kompyuta [fundi ła kompjuta]
uczniem	mwanafunzi [młanafunzi]
żołnierzem	mwanajeshi [młanadžeši]

Ja jestem Europejczykiem (białym).

Ty jesteś Europejczykiem.

On / ona jest Europejczykiem / ką.

My jesteśmy Europejczykami.

Wy jesteście Europejczykami.

Oni są Europejczykami.

Ja nie jestem Europejczykiem.

Ty nie jesteś Europejczykiem.

On, ona nie jest Europejczykiem / ką.

My nie jesteśmy Europejczykami.

Wy nie jesteście Europejczykami.

Oni nie są Europejczykami.

Mimi ni mzungu.

Wewe ni mzungu. [lele ni mzungu]

Yeye ni mzungu. [jeje ni mzungu]

Sisi ni wazungu. [sisi ni lazungu]

Ninyi ni wazungu. [ninji ni lazungu]

Wao ni wazungu. [lao ni lazungu]

Mimi si mzungu.

Wewe si mzungu. [lele si mzungu]

Yeye si mzungu. [jeje si mzungu]

Sisi si wazungu. [sisi si lazungu]

Ninyi si wazungu. [ninji si lazungu]

Wao si wazungu. [lao si lazungu]

3 – PODRÓŻE - TRANSPORT

adres	anwani [anłani]
AIDS	ukimwi [ukimhi]
akumulator	betri
albo	au
ale	lakini
alkohol	pombe kali
antyk	kitu cha kale [kitu ća kale]
apteka	duka la dawa [duka la dała]
autobus	basi
bagaż	mzigo albo begi
bagaż podręczny	mzigo wa mkono [mzigo ła mkono]
bardzo blisko	karibu sana
bardzo daleko	mbali sana
benzyna	petroli
biali ludzie	wazungu [łazungu]
biały człowiek	mzungu
bilet powrotny	tiketi ya kwenda na kurudi [tiketi ja kłenda na kurudi]
bilet w jedną stronę	tiketi ya kwenda tu [tiketi ja kłenda tu]
bilet	tiketi albo tikiti
biuro turystyczne	ofisi ya usafiri [ofisi ja usafiri]
biznes	biashara [biašara]
blisko	karibu
bryza morska	upepo wa bahari [upepo ła bahari]
celnik	afisa ya forodha [afisa ja forodha]
cena	bei
centrum miasta	katikati mjini [katikati mdžini]
choroba morska	kichafuchafu cha bahari [kićafućafu ća bahari]
cło	kastam albo ushuru ya forodha [ušuru ja forodha]
czek podróżny	hundi ya msafiri [hundi ja msafiri]
część wolnocłowa	sehemu isiolipwa ushuru [sehemu isiolipla ušuru]
daleko	mbali
Czy daleko jest do...?	Je, ni mbali kwa...? [dže, ni mbali kła...]
data	tarehe
data odlotu	tarehe ya kuondoka [tarehe ja kuondoka]
data przylotu	tarehe ya kufika [tarehe ja kufika]
data urodzenia	tarehe ya kuzaliwa [tarehe ja kuzaliła]
dizel	dizeli

do tyłu	nyuma [njuma]
dokument	maandiko
dolar	dola
dopłata	kulipa zaidi
dowód osobisty	kitambulisho [kitambulišo]
droga	njia [ndžia] albo barabara
dworzec autobusowy	kituo cha basi [kituo éa basi]
dworzec kolejowy	kituo cha gari la moshi [kituo éa gari la moši]
dziecko	mtoto
euro	euro [juro]
europa	ulaya [ulaja]
uropejszczyk	mzungu
fala	wimbi [limbi]
fale	mawimbi [małimbi]
formularz	fomu
Gdzie jest poczta?	Posta iko wapi? [posta iko łapi]
Gdzie mam się udać?	Niende wapi? [niende łapi]
Gdzie znajduje się ten adres?	Anwani hii iko wapi? [anłani hii iko łapi]
główna droga	njia kuu [ndžia kuu]
granica	mpaka
grupa	kundi albo jamii [džamii]
hotel	hoteli
imię	jina [džina]
informacja	ofisi ya habari [ofisi ja habari]
iść	kwenda [klenda]
idź na południe	nenda kusini
idź na północ	nenda kaskazini
idź, prosto	kwenda, moja kwa moja [klenda, modža kła modža]
jadalnia	chumba cha kulia [čumba éa kulia]
Jak dojść do ulicy...?	Nifikaje barabarani ...? [nifikadže barabarani...]
jechać - iść	kwenda [klenda]
kabina	chumba cha meli [čumba éa meli]
kamizelka ratunkowa	jaketi okozi [džaketi okozi]
kapitan	kapteni
kaucja	amana
kierowca	dereva [derewa]
kierunek do...	upande wa... [upande ła...]
kierunek północny	upande wa Kaskazini [upande ła kaskazini]
klakson	honi
klasa druga	daraja la pili [daradža la pili]

klasa pierwsza	daraja la kwanza [daradža la klanza]
klimatyzacja	kiyojozi [kijojosi]
kobieta	mwanamke [młanamke]
koc	blankieti
kolei	reli
koło ratunkowe	mkanda wa kujiokolea [mkanda la kudziokolea]
koło	gurudumu
konduktor	kondakta
kopia	nakala
kraj docelowy	mwisho wa safari [mlišo la safari]
lekarz	daktari
leżak	kiti cha kupumzika [kiti ča kupumzika]
list	barua
lot krajowy	safari ya ndege ya ndani [safari ja ndege ja ndani]
lotnisko	kiwanja cha ndege [kilandža ča ndege]
łapówka	chai [čai] (znaczy także herbata)
łódka	boti albo mashua [mašua]
mapa	ramani
mężczyzna	mwanaume [młanaume]
miejsce przy oknie	nafasi kwa dirisha [nafasi kła diriša]
miejsce urodzenia	mahali pa kuzaliwa [mahali pa kuzaliła]
miejsce	mahali
mieszkam w hotelu...	nakaa hotelini...
mile morskie	maili ya majini [maili ja madžini]
minibus	matatu albo daladala
morze	bahari
most	daraja [daradža]
motocykl	pikipiki
muzeum	makumbusho [makumbušo]
narkotyki	bangi
narodowość	uraia albo taifa
nazwisko	jina la ukoo [džina la ukoo]
neseser	mkoba
nie idź	usiende
nie idźcie	msiendeni
niedaleko	sio mbali
niema miejsca	hakuna nafasi
numer	namba
obraz	picha [piča]
ocean	bahari

oczekiwać	kungoja [kungodża]
oddać	rudisha [rudiša]
odjazd	kuondoka
odprawa celna	kastam albo forodha
odwołać	kufuta
okno	dirisha [diriša]
olej	mafuta
opłata za bilet	nauli
opóźnienie	kuchelewa [kućelela]
osobisty	binafsi
otworzyć	fungua
paczka	sanduku
papierosy	sigareti
pasek klinowy	mkanda wa feni [mkanda ła feni]
paszport	paspoti albo pasipoti albo pasi
pieczętka	mhuri
pieniądze	pesa albo hela albo fedha
pierwsza w lewo	ya kwanza kushoto [ja kłanza kušoto]
pierwsza w prawo	ya kwanza kulia [ja kłanza kulia]
płynąć, żeglować	tanga
po drugiej stronie	upande mwingine [upande mlingine]
pociąg	gari la moshi [gari la moši]
podatek VAT	kodi ya nyongeza [kodi ja njongeza]
podpis	saini
podróż	safari
poduszkowiec	hovakrafti [howakrafti]
pokazać	onyesha [onješa]
pokaż mi drogę	unionyeshe njia [unionješe ndzia]
pokaż na mapie	uonyeshe kwenye ramani [uonješe klenje ramani]
południe (kierunek)	kusini
poproszę	naomba
port	bandari
postój taxi	kituo cha tekisi [kituo ća tekisi]
potwierdzić rezerwację	kutibitisha tiketi [kutibitiša tiketi]
powinieneś zawrócić	lazima urudi
powód podróży	sababu ya kusafiri [sababu ja kusafiri]
pozwolenie	ruhusa
północ (kierunek)	kaskazini
praca	kazi
prawo jazdy	leseni ya kuendesha [leseni ja kuendeša]

prezent	zawadi [załadi]
prom	kivuko [kiwuko]
poproszę	naomba
proszę zobaczyć	naomba uangalie
przed mostem	kabla ya daraja [kabla ja daradża]
przejazd kolejowy	njia ya reli [ndzia ya reli]
przejście graniczne	kivuko cha mpaka [kiwuko ća mpaka]
przemysł	magendo
przepraszam	samahani
przeziadka	kubadilisha [kubadilića]
przewodnik	kiongozi
przyjazd	kufika
religia	dini
restauracja	mkahawa [mkahała]
rewizja	sachi [saći]
rondo	kipilefti
rower	baisikieli
rozkład jazdy	ratiba
rzeczy osobiste	vitu viya mtu binafsi [witu wiya mtu binafsi]
rzeka	mto (Tak samo mówi się na poduszkę)
samochód	gari
samochód terenowy	gari la four-wheel-drive [gari la foor-lil-draiw]
	(Z Angielskiego)
samolot	ndege (Tak samo mówi się na ptaka)
sektor	sekta
silnik	injini [indżini]
skręć w lewo	zunguka kushoto [zunguka kućoto]
skręć w prawo	zunguka kulia
sprawdzić	cheki [ćeki]
stacja	stesheni [stećeni]
stacja benzynowa	kituo cha mafuta [kituo ća mafuta]
statek pasażerski	meli ya abiria [meli ja abiria]
statek	meli
strażnik	mlinzi
szukam dyskoteki	natafuta disko
tam (niedaleko)	kule
taxi	teksi
torba	mfuko
trakcja kolejowa	reli
tranzyt	kupita

trąbić	piga honi
trzeba zawrócić	lazima kurudi
tu	hapa
turysta	mtalii
turystyczny	utalii
ubezpieczenie na życie	bima ya maisha [bima ja maiša]
ubezpieczenie turystyczne	bima ya safari [bima ja safari]
ulica	barabara
uwaga	angalia albo uangalifu
uważaj	angalia
w którym kierunku?	upande gani?
w lewo	kushoto [kušoto]
w prawo	kulia
wagon bagażowy	behewa [beheła]
wagon restauracyjny	behawa la kulia chakula [beheła la kulia čakula]
wagon sypialny	behewa la kulalia [beheła la kulalia]
walizka	sanduku
waluta	fedha albo pesa albo hela
wejście	kuingia
wiek	umri
wino	divai [diwai]
wiza tranzytowa	visa ya kupita [wisa ja kupita]
wodolot	boti mpao
wódka	pombe kali albo vodka [wodka]
wpisać	andika
wschód	mashariki [mašariki]
wwóz (import)	bidhaa zinazoingizwa [bidhaa zinazoingizła]
wybrzeże	pwani [plani]
wycieczka	safari fupi
wyjście bezpieczeństwa	mlango wa dharura [mlango ła dharura]
wyjście	kutoka
wypadek	ajali [adžali]
wyspa	kisiwa [kisiła]
wywóz (eksport)	bidhaa zinazosafirishwa [bidhaa zinazosafirišła]
za skrzyżowaniem	baada ya njia panda [baada ja ndžia panda]
zabronione	hairuhusiwi [hairuhusiłi]
zachód	magharibi
zagubiłem się	nimepotea
zakaz wstępu	usiingie hapa [usiingie hapa]
zamknąć	funga

zapłacić	lipa
zatrzymać autobus	kusimamisha basi [kusimamiša basi]
zechciej pójść za mną	unifuate
znaczek pocztowy	stampu

3.1 – TANKOWANIE SAMOCHODU

Gdzie dostanę benzyny - ropy? **Wapi nitapata petroli - dizeli?**

[łapi nitapata petroli - dizeli]

Czy daleko do stacji benzynowej? **Je, ni mbali kwa kituo cha petroli?**

[dže, ni mbali kła kituo ća petroli]

Poproszę do pełna. **Naomba kujaza kabisa.** [naomba kudžaza kabisa]

Poproszę o litr oleju do silnika diesel numer...

Naomba lita moja ya mafuta kwa injini ya dizeli namba...

[naomba lita modža ja mafuta kła indžini ja dizeli namba]

Poproszę o wymianę oleju w silniku. **Naomba kubadilisha mafuta ya injini.**

[naomba kubadiliša mafuta ja indžini]

Czy mogę zostawić tu samochód? **Je, naweza kubaki gari hapa?**

[dže, naleza kubaki gari hapa]

Czy możesz popilnować mi samochód? **Unaweza kuangalia gari langu?**

[unaleza kuangalia gari langu]

Skończyła mi się benzyna. **Nimeishiwa na petroli.** [nimeišiła na petroli]

3.2 - KŁOPOTY NA DRODZE

Potrzebuję zatelefonować. **Nahitaji kupiga simu.** [nahitadzi kupiga simu]

Miałem wypadek. **Nimepata ajali.** [nimepata adžali]

Potrzebuję pomocy. **Nahitaji msaada.** [nahitadži msaada]

Nikt z ludzi nie został ranny. **Watu hawajaumia.** [latu haładžaumia]

Dwie osoby zostały ranne. **Watu wawili wameumia.** [latu łalili łameumia]

On potrzebuje pierwszej pomocy. **Anahitaji huduma ya kwanza.**

[anahitadži huduma ja klanza]

To nie była moja wina. **Hii haikuwa kosa langu.** [hii haikuła kosa langu]

Wezwijmy policję. **Tuite polisi.**

Czy możesz mnie podwieźć? **Unaweza kunipatia lifti?**

[unaleza kunipatia lifti]

Nie ustąpiłeś mi pierwszeństwa. **Hujanipitisha.** [hudžanipitiša]

Jechałeś bardzo szybko. **Umeendesha upesi sana.** [umeendeša upesi sana]

Jechałem 50/godz. **Nimeendesha kilomita hamsini kwa saa.**

[nimeendeša kilomita hamsini kła saa]

Poproszę o twoje nazwisko, adres, ubezpieczenie.

Naomba jina lako, anwani, bima.

[naomba džina lako, anłani, bima]

Ty będziesz moim świadkiem.

Utakuwa shahidi langu.

[utakuła śahidi langu]

Bardzo dziękuję za pomoc.

Asante sana kwa msaada.

[asante sana kła msaada]

3.3 - W WARSZTACIE

Gdzie jest warsztat?

Gereji iko wapi? [geredzi iko łapi]

Gdzie znajդę mechanika samochodowego? **Wapi nitapata fundi wa gari?**

[łapi nitapata fundi ła gari]

Samochód jest zepsuty.

Gari limevunjika. [gari limewundzika]

Silnik nie chce zapalić.

Injini haiwaki. [indżini haiłaki]

Mam problem z:

Nina shida na: [nina śida na]

akumulator

betri

bezpiecznik

fyuzi [fjuzi]

bieg wsteczny

gia ya nyuma, [gia ja njuma]

chłodnica

rejeta [redżeta]

ciśnienie w kołach

presha ya magurudumu [preśa ja magurudumu]

dętka

mpira wa ndani [mpira ła ndani]

gaźnik

kabureta

klakson

honi

klimatyzacja

kiyoyoji [kijojozi]

motocykl

pikipiki

koło

gurudumu

olej

mafuta

pasek klinowy

mkanda wa feni [mkanda ła feni]

rower

baisikieli

rozrusznik

mwanzishaji [młanziśadzi]

silnik

injini [indżini]

skrzynia biegów

giaboksi

spryskiwacz przedni

maji ya kusafisha kioo cha mbele

[madzi ja kusafiśa kioo ća mbele]

sprzęgło

klachi [kłaći]

światła przednie

taa ya mbele [taa ja mbele]

światła stopu

taa ya breki [taa ja breki]

światła tylne

taa ya nyuma [taa ja njuma]

układ kierowniczy

usukani

żarówka **balbu**
 Proszę to wymienić. **Naomba ubadilisha hii** [naomba ubadiliše hii]
 Proszę zobaczyć, sprawdzić... **Naomba uangalie...**
 To jest popsute. **Hii imeharibika.**
 Popsuło się. **Imeharibika.**
 Proszę naprawić, przebite koło. **Naomba utengeneze, pancha.**
 [naomba utengeneze panča]
 Czy dostanę, oponę do tego samochodu? **Nitapata, gurudumu kwa gari hili?**
 [nitapata gurudumu kła gari hili]
 Czy dostanę, dętkę do tych opon? **Nitapata, mpira wa ndani kwa magurudumu haya?** [nitapata mpira ła ndani kła magurudumu haja]
 Bateria jest rozładowana. **Betri imekwisha.** [betri imekliša]
 Nie ma hamulców. **Hakuna breki.**
 Biegi wchodzą z hałasem. **Gia zinaingia na makelele.**
 Skrzynia biegów jest popsuta. **Giaboksi imevunjika.** [giaboksi imewundžika]
 Czy mogę jechać tym samochodem? **Je, naweza kuendesha gari hili?**
 [dže, naleza kuendeša gari hili]
 Kiedy będzie gotowy samochód? **Lini litakuwa tayari?** [lini litakuła tajari]

4 – **NOCLEG**

adres	anwani [anłani]
bagaż	mzigo
basen	bwawa la kuogelea [bława la kuogelea]
bezpiecznik	fyuzi [fjuzi]
brudny	chafu [čafu]
budzić kogoś	amsha [amša]
budzić się	amka
butla gazowa	chupa cha gesi [čupa ča gesi]
ciepła woda	maji ya moto [madži ja moto]
cisza	kimya [kimja]
drzwi	mlango
elektryczność	umeme
filiżanka	kikombe
gdzie?	wapi? [łapi]
herbata	chai [čai]
hotel	hoteli
igła z nitką	shindano na uzi [šindano na uzi]
imię	jina [džina]
jadalnia	chumba cha kulia [čumba ča kulia]

jedzenie (żywność)	chakula [ćakula]
karta kredytowa	kadi ya kukopa [kadi ja kukopa]
kawa	kahawa [kahafa]
klimatyzacja	kiyoyozi [kijoyozi]
klucz	ufunguo
koc	blankieti
kolacja	chakula cha jioni [ćakula ća dzioni]
korek do wanny, umywalki	kizibo cha bafu [kizibo ća bafu]
krzesło	kiti
kuchenka	jiko [dżiko]
lampa	taa
lodówka	friji [fridzi]
lustro (szyba)	kioo
łazienka	choo [ćoo] albo bafu
łóżko	kitanda
łóżko duże	kitanda kikubwa [kitanda kikubla]
materac	godoro
moskitiera	chandalua [ćandalua]
mydło	sabuni
myć się – kąpać się	kuoga
myć twarz, ręce	kunawa [kunała]
numer mieszkania	nambari ya chumba [nambari ja ćumba]
obejrzyć	kuona
obiad	chakula cha mchana [ćakula ća mćana]
obsługa hotelowa	huduma ya vyumbani [huduma ja wjumbani]
ogród	bustani
okno	dirisha [diriśa]
papier toaletowy	karatasi ya chooni [karatasi ja ćooni]
paszport	paspoti
piętro	ghorofa
poduszka (rzeka, strumyk)	mto
pokoje (mieszkalne)	vyumba [wjumba]
pokój (mieszkalny)	chumba [ćumba]
pokój dwuosobowy	chumba cha watu wawili [ćumba ća latu lahili]
pokój jednoosobowy	chumba cha mtu mmoja [ćumba ća mtu mmodza]
pokój z łazienką	chumba chenye bafu [ćumba ćenje bafu]
popielniczka	kisahani cha majivu [kisahani ća madziwu]
posiłek	chakula [ćakula]
prać odzież	kufua nguo
prasować	kupigia pasi

prysznic	shawa [śala]
prześcieradło	shuka [śuka] (tak samo znaczy wysiadać, zeskakiwać)
rachunek	risiti
repcja	mapokezi
reklamacja (narzekać)	lalamika
rezerwować (zamawiać)	agiza
ręcznik	taula
rozgałęziacz elektryczny	plagi ya umeme [plagi ja umeme]
schody	ngazi
sejf	sefu
spać	kulala
stół	meza (tak samo znaczy czasownik połykać)
sypialnia	chumba cha kulala [ćumba ća kulala]
szafa	kabati
szklanka	glasi
śmieci	takataka
śniadanie	chakula cha asubuhi [ćakula ća asubuhi]
światło	mwanga [młanga]
światło - elektryczność	umeme
świeca	mshumaa [mśumaa]
talerz	sahani
telefon	simu
telewizor	TV, televisheni [telewiśeni]
toaleta	choo [ćoo]
wanna	bafu
więcej	zaidi
winda	lifti
woda do picia	maji ya kunywa [madzi ja kunjła]
woda gorąca	maji ya moto [madzi ja moto]
wtyczka elektryczna	plagi ya umeme [plagi ja umeme]
zakaz palenia	hakuna ruhusa kuvuta sigara [hakuna ruhusa kuwuta sigara]
załatwiać się	kujisaidia [kudźisaidia]
zamek w drzwiach	kitasa cha mlango [kitasa ća mlango]
zepsute	imeharibika
zimna woda	maji ya baridi [madzi ja baridi]
zlew	sinki
żarówka	balbu

4.1 – INFORMACJA NOCLEGOWA

Gdzie mógłbym znaleźć pokój? **Wapi naweza kupata chumba?**
 [łapi naleza kupata ćumba]

Czy macie wolny pokój? **Mnacho chumba?** [mnaćo ćumba]
 Szukam pokoju. **Natafuta chumba.** [natafuta ćumba]
 Szukam dobrego hotelu. **Natafuta hoteli nzuri.**

Chcę wynająć dom. **Nataka kukodi nyumba.** [nataka kukodi njumba]
 W nie hałaśliwym miejscu. **Mahali si kelele sana.**
 W bezpiecznym miejscu. **Mahali pa usalama.**
 Niedrogi hotel. **Hoteli si ghali sana.**
 Tani hotel. **Hoteli ya rahisi.** [hoteli ja rahisi]
 W centrum miasta. **Katikati mjini.** [katikati mdźini]
 Blisko oceanu. **Karibu na bahari.**
 Blisko plaży. **Karibu na pwani.** [karibu na płani]
 Z widokiem na Kilimanjaro. **Pamoja na mtazamo ya mlima Kilimanjaro.**
 [pamodźa na mtazamo ja mlima kilimandźaro]

Czy to daleko stąd? **Je, iko mbali kutoka hapa?** [dźe, iko mbali kutoka hapa]
 W którym kierunku iść? **Niende upande gani?**
 Jak najlepiej dostać się do centrum? **Njia gani ni bora kufika mjini?**
 [ndźia gani ni bora kufika mdźini]

Czy możesz narysować drogę na mapie? **Unaweza kuchora njia kwenye ramani?** [unaźeza kućora ndźia kłenje ramani]
 Czy możesz mi to zapisać? **Unaweza kuniandikia hii?**
 [unaźeza kuniadikia hii]

Ile kosztuje jeden dzień? **Bei gani siku moja?** [bei gani siku modźa]

4.2 – HOTEL

Dzień dobry. (Co słyhać dziś?) **Habari za leo?**
 Czy macie dwa wolne miejsca? **Mnao nafasi kwa watu wawili?**
 [mnao nafasi kła łatu łali]

Przepraszam, hotel jest przepełniony. **Samahani, hoteli imejaa.**
 [samahani, hoteli imedźaa]

Mam tutaj zarezerwowany pokój. **Nimeagiza chumba cha hapa.**
 [nimeagiza ćumba ća hapa]

Nazywam się.. **Naitwa...** [naitła...]
 Poproszę. **Naomba.**
 Potrzebuję. **Nahitaji.** [nahitadźi]
 Czy możesz? **Unaweza?** [unaźeza]
 Razem z. **Pamoja na.** [pamodźa na]
 Dwa pokoje. **Vyumba viwili.** [vjumba wiwili]

Ile za dzień? **Kiasi gani kwa siku?** [kiasi gani kła siku]
 Jaka jest cena pokoju dwu osobowego? **Bei gani chumba cha watu wawili?**
 [bei gani ćumba ća łatu łahili]
 Jaka jest cena dla dzieci? **Bei gani kwa watoto?** [bei gani kła łatoto]
 Czy mogę zobaczyć teraz pokój? **Je, naweza kuona chumba sasa?**
 [dże, naleza kuona ćumba sasa]
 Czy macie inny pokój? **Unacho chumba kingine?** [unaćo ćumba kingine]
 Gdzie jest łazienka? **Bafu iko wapi?** [bafu iko łapi]
 Gdzie jest winda? **Wapi kuna lifti?** [łapi kuna lifti]
 Pokój jednoosobowy. **Chumba cha mtu mmoja.** [ćumba ća mtu modża]
 Pokój dwuosobowy. **Chumba cha watu wawili.** [ćumba ća łatu łahili]
 Dwa pokoje. **Vyumba viwili.** [wjumba wiłili]
 Pokój z łazienką. **Chumba chenye bafu.** [ćumba ćenje bafu]
 Z dużym łóżkiem. **Chenye kitanda kikubwa.** [ćenje kitanda kikubła]
 Z klimatyzacją. **Pamoja na kiyoyozi.** [pamodża na kijojozzi]
 Ile dni?
 Na jeden dzień. **Siku ngapi?**
 Na dwie noce. **Kwa siku moja.** [kła siku modża]
 Na 10 dni. **Kwa usiku mbili.** [kła usiku mbili]
 Na trzy tygodnie. **Kwa siku kumi.** [kła siku kumi]
 Od strony oceanu. **Kwa wiki tatu.** [kła łiki tatu]
Upande wa bahari. [upande ła bahari]
 Jak długo zatrzymasz się? **Utakaa kwa muda gani?** [utakaa kła muda gani]
 Czy mogę zapłacić kartą kredytową? **Je, naweza kulipa kwa kadi ya kukopa?** [dże, naleza kulipa kwa kadi ja kukopa]
 Gdzie zaparkować samochód? **Gari niliweke wapi?** [gari niliweke wapi]
 Czy mam zapłacić teraz? **Nilipe sasa?**
 Albo przed wyjazdem? **Au kabla ya kuondoka?** [au kabla ja kuondoka]
 O której godzinie będzie podawany obiad? **Chakula cha mchana kitakuwepo saa ngapi?** [ćakula ća mćana kitakułepo saa ngapi]
 Czy mogę dostać śniadanie do pokoju? **Naweza kupata chakula cha asubuhi chumbani?** [naleza kupata ćakula ća asubuhi ćumbani]
 Poproszę o klucz numer -9. **Naomba ufunguo namba tisa.**
 Zgubiłem moje klucze. **Nimepoteza funguo zangu.**
 Jak długo zamierzasz zostać? **Utakaa kwa muda gani?**
 [utakaa kła muda gain]
 Poproszę włożyć to w bezpieczne miejsce (do sejf).
Naomba kuweka hii mahali pa usalama (sefu).
 [naomba kułeka hii mahali pa usalama (sefu)]
 Chcę odebrać moje rzeczy z sejf. **Nataka kuchukuwa vitu vyangu kutoka sefu.** [nataka kućukuła witu wjangu kutoka sefu]

Gdzie mogę wymienić pieniądze? **Wapi naweza kubadilisha pesa?**
 [łapi naleza kubadiliša pesa]

Jutro wyjeżdżamy. **Kesho tutaondoka.** [kešo tutaondoka]
 Poproszę o rachunek. **Naomba risiti.**

Czy możesz wezwać mi taksówkę? **Unaweza kuniitia teksi?**
 [unaleza kuniitia teksi]

Czy mogę dostać dodatkowy koc? **Je, naweza kupata blanketi nyingine?**
 [dže, naleza kupata blanketi njingine]

Poproszę o dodatkowy ręcznik. **Naomba taulo nyingine.**
 [naomba taulo njingine]

Papier toaletowy. **Karatasi ya chooni.** [karatasi ja čooni]
 W łazience nie ma wody. **Bafuni hakuna maji.** [bafuni hakuna madži]
 Klozet zapchał się. **Choo kimeziba.** [čoo kimeziba]
 Kiedy będzie gorąca woda? **Lini maji ya moto yatakuwepo?**
 [lini madži ja moto jatakuwepo]

Woda cieknie. **Maji yanavuja.** [madži janawudža]
 Nie ma prądu. **Hakuna umeme.**

Telewizor nie działa. **Televisheni haifanyi kazi.** [telewišeni haifanji kazi]
 Telefon nie działa. **Simu haifanyi kazi.** [simu haifanji kazi]
 Czy mogę widzieć się z twoim kierownikiem? **Je, naweza kuona bosu wako?**
 [dže, naleza kuona bosu łako]

Nie ma problemu. **Hukana matata.**
 Teraz wyjeżdżamy. **Tunaondoka sasa hivi.**

5 – JEDZENIE I PICIE

alkohol	pombe kali
ananas	nanasi
wokado	parachichi [paraćići]
banan	ndizi
bar	baa
biszkopty	biskuti
brzoskwinia	pichi [pići]
butelka	chupa [ćupa]
butelka białego wina	chupa ya mvinyo nyeupe [ćupa ja mwinjo njeupe]
butelka czerwonego wina	chupa ya mvinyo nyekundu [ćupa ja mwinjo njekundu]
butelka do karmienia dziecka	chupa ya kunyonya mtoto [ćupa ja kunjonjea mtoto]
butelka mleka	chupa ya maziwa [ćupa ja maziła]

butelka napoju (cola, pepsi)	chupa ya soda [ćupa ja soda]
butelka wody	chupa ya maji [ćupa ja madži]
butelka zimnego piwa	chupa ya bia baridi [ćupa ja bia baridi]
byćjestem głodny	nasikia njaa [nasikia ndžaa]
jestem pełny - najedzony	nimejaa [nimedžaa]
jestem najedzony	nimeshiba [nimešiba]
jestem spragniony (pića)	nasikia kiu
cebula	kitunguu
chce mi się pić	nataka kunywa [nataka kunjła]
chili	pilipili
chleb	mkate
chusteczka	kitambaa
ciasto	keki
cielęcina	nyama ya ndama [njama ja ndama]
ciepły	joto [džoto]
cukier	sukari
cukierek	pipi
cytryna	limau
czajnik	birika
czekolada	chokoleti [ćokoleti]
czerwone wino	mvinyo nyekundu [mwinjo njekundu]
czosnek	kitunguu saumu
danie główne	chakula muhimu [ćakula muhimu]
deser	kitindamlo albo pudding
diabetyk	mwenye kisukari [mtenje kisukari]
dieta	mpangilio wa chakula [mpangilio ła ćakula]
dobry	mzuri
drób	kuku
dużo	nyingi [njingi]
dzbanek gliniany	mtungi
dziczyzna	nyama ya porini [njama ja porini]
dżem	jamu [džamu]
dżin	jin [džin]
dżin z tonikiem	jin na toniki [džin na toniki]
fasola	maharagwe [maharagłe]
figi	tini
filizanka	kikombe
frytki	chips [ćips]
garnek	sufuria
gaz	gesi

głód
gorący
gość
gotować
gotować wodę
grejpfrut
groch
gruszka
grzyby
hamburger
herbata
herbata bez cukru
herbata z cukrem
herbata z cytryną
herbata z mlekiem
herbatniki
inną filiżankę
inną szklankę
inne krzesło
inny talerz
jajko
jedzenie
jest bardzo słone
jest bez smaku
jestem głodny
jestem spragniony (pić)
jeść
kakao
kanapka
kapusta
kawa
kawa bez cukru
kawa z mlekiem
kawa z cukrem
keczup
kelner
kieliszek
kiełbasa
klub
kokos

njaa [ndžaa]
moto
mgeni
kupika
kuchemsha [kućemša]
balungi
maharagwe [maharagłe]
pea
uyoga [ujoga]
hamburger
chai [ćai]
chai bila sukari [ćai bila sukari]
chai ya sukari [ćai ja sukari]
chai ya limau [ćai ja limau]
chai ya maziwa [ćai ja maziła]
biskuti
kikombe kingine
glasi nyingine [glasi njingine]
kiti kingine
sahani nyingine [sahani njingine]
yai [jai]
chakula [ćakula]
ina chumvi sana [ina ćumwi sana]
haina ladha
nasikia njaa [nasikia ndžaa]
nasikia kiu
kula
kakao
sandwichi [sandlići]
kabichi [kabići]
kahawa [kahała]
kahawa bila sukari [kahała bila sukari]
kahawa ya maziwa [kahała ja maziła]
kahawa ya sukari [kahała ja sukari]
kechapu [kećapu]
mhudumu
glasi
soseji [sosedzi]
kilabu
nazi

kolacja
korek
korkociąg (do wina)

koszyk
kość
krab
kucharz
kukurydza
kura
kurczak
kwaśny (gorzki)

lód (kostki)

lody

łyżka (bardzo duża - chochla)

łyżka

makaron

mało

mandarynka

mango

marchewka

margaryna

masło

mąka pszenna

menu

miękki

mięso

mięso kozie

mięso pieczone

mięso wieprzowe

mięso wołowe

mięso z kury

miód

miska

mleko

naczynie (pojemnik)

naleśniki afrykańskie

napój

nie jadam mięsa

nie piję alkoholu

chakula cha jioni [ćakula ća dzioni]

kizibo

ufunguo wa chupa ya mvinyo

[ufunguo ła ćupa ja mwinjo]

kikapu

mfupa

kaa

mpishi [mpiši]

mahindi

kuku

kuku

chungu [ćungu]

barafu

aiskrimu

mwiko [młiko]

kijiko [kidżiko]

tambi

kidogo

chenza [ćenza]

maembe

karoti

majarini [madżarini]

siagi

ngano

menu [menju]

laini

nyama [njama]

nyama ya mbuzi [njama ja mbuzi]

nyama choma [njama ćoma]

nyama ya nguruwe [njama ja ngurułe]

nyama ya ng'ombe [njama ja ng'ombe]

nyama ya kuku [njama ja kuku]

asali

bakuli

maziwa [maziła]

chombo [ćombo]

chapati [ćapati]

kinywaji [kinjładzi]

silinyama [silinjama]

sinywi pombe [sinjli pombe]

nie wystarczy	haitoshi [haitoši]
nóż	kisu
obiad	chakula cha mchana [čakula ča mčana]
obsługa	huduma
ocet	siki
ogórek	kitango
olej	mafuta
orzeszki ziemne	karanga
ostre	kali
owca	kondoo
owoce	matunda
papaj	papai (Bardzo smaczny owoc.)
papryka	pilipili hohoa
papryka ostra	pilipili kali
pasta	pasta
patelnia	kaango
pączki	maandazi
pić	kunywa [kunjła]
pieczarki	uyoga [ujoga]
pieprz	pilipili
pierogi afrykańskie	samosa
pilau	pilau (Ryż z mięsem i warzywami.)
piwo	bia
pizza	piza
płacić	kulipa
pojemnik 20 litrowy	debe
pomarańcz	chungwa [čungła]
pomidor	nyanya [njanja]
popielniczka	kisahani cha majivu [kisahani ča madžiwu]
poproszę	naomba
poproszę rachunek	naomba bili
poproszę to	naomba hii
posiłek	mlo
potrawa z mąki kukurydzianej	ugali
przykrywka	kifuniko
przynieść	kuleta
przyprawy	kiungo
przystawka (aperitif)	kianzio
pub	baa
rachunek	bili

restauracja	mkahawa [mkahała]
ryba	samaki
ryż z mięsem i warzywami	pilau
ryż (ugotowany)	wali [łali]
sagan	sufuria
salami	salami
sałatka	saladi
sałatka owocowa	saladi ya matunda [saladi ja matunda]
samosa	samosa (Pierogi afrykańskie.)
ser	chizi [ćizi]
serwetka	kitambaa
słodkie, smaczne	tamu
smażone	kukaanga
sok owocowy	maji ya matunda [madži ja matunda]
sok pomarańczowy	maji ya machungwa [madži ja maćungła]
sos	sosi albo mchuzi [mćuzi]
sól	chumvi [ćumwi]
stek	kipande cha nyama [kipande ća njama]
stół	meza
szafka	kabati
szklanka wody	glasi ya maji [glasi ja madži]
szpinak	mchicha [mćića]
śmietana	krimu
śniadanie	chakula cha asubuhi [ćakula ća asubuhi] albo chai [ćai]
talerz	sahani
tłuszcz	mafuta
toaleta	choo [ćoo]
twardy	ngumu
ugali	ugali (Ugotowana mąka kukurydziana bez żadnych przypraw.)
warzywa	mboga
whisky	wiski [łiski]
wiadro	ndoo
widelec	uma
wieprzowina	nyama ya nguruwe [njama ja ngurule]
wino	mvinyo [mwijnjo] albo divai [diwai]
wino białe	mvinyo nyeupe [mwijnjo njeupe]
wino czerwone	mvinyo nyekundu [mwijnjo njekundu]
wino różowe	mvinyo ya rose (pinku) [mwijnjo ja rose]
winogrona	zabibu
woda	maji [madži]

woda do mycia rąk	maji ya kunawa [madži ja kunała]
woda do picia	maji ya kunywa [madži ja kunjła]
woda mineralna	maji ya chupa [madži ja ćupa]
wołowina	nyama ya ng'ombe [njama ja ng'ombe]
wódka	vodka [wodka] albo pombe kali
zamawiać	kuagiza
zapałki	kiberiti
ziemniaki	viazi [wiazı]
ziemniaki słodkie	viazi vitamu [wiazı witamu]
zimne	baridi
zły	mbaya [mbaja]
zupa	supu

5.1 – RESTAURACJA

Poproszę o stolik dla pięciu osób. **Naomba meza kwa watu watano.**
[naomba meza kła łatu łatano]

Poproszę o kartę dań. **Naomba menu.** [naomba menjı]

Czego się państwo napiją? **Mtakunywa nini?** [mtakunjła nini]

Czy zechcą państwo zamówić teraz? **Mnataka kuagiza sasa.**

Proszę o wodę mineralną. **Naomba maji ya chupa.** [naomba madži ja ćupa]

Wodę gazowaną? **Maji ya gesi?** [madži ja gesi]

Wodę nie gazowaną, poproszę. **Maji bila gesi, tafadhali.**

[madži bila gesi, tafadhali]

Poproszę sok pomarańczowy. **Naomba maji ya machungwa.**

[naomba madži ja maćungła]

Poproszę trzy zimne piwa. **Naomba bia tatau baridi.**

Potem poprosimy o dwa lody. **Baadaye tutaomba aiskrimu mbili.**

[baadaje tutaomba aiskrimu mbili]

Poproszę sałatkę owocową, cztery razy. **Naomba saladi ya matunda, mara nne.** [naomba saladi ja matunda, mara nne]

Jedną chwileczkę, już podaję. **Dakika moja, naleta.** [dakika modžia, naleta]

Jakie jest dziś najlepsze danie? **Leo chakula bora zaidi ni kipi?**

[leo ćakula bora zaidi ni kipi]

Półowę pieczonego kurczaka z frytkami. **Nusu kuku ya choma na chipsi.**

[nusu kuku ja ćoma na ćipsi]

Proszę o półowę porcji, dla dziecka. **Naomba nusu chakula, kwa mtoto.**

[naomba nusu ćakula, kła mtoto]

Czy mogę zaprosić cię na filiżankę kawy?

Je, naweza kukaribisha wewe kwa kikombe cha kahawa?

[dže, naleza kukaribiša lele kła kikombe éa kahała]

Chodźmy na kawę. **Twende kwa kahawa.** [tłende kła kahała]

Proszę herbatę z cytryną. **Naomba chai ya limau.** [naomba éai ja limau]

Poproszę o cukier. **Naomba sukari.**

Wszystko było bardzo pyszne. **Kila kitu kilikuwa tamu sana.**

[kila kitu kilikuła tamu sana]

Przepraszam gdzie jest toaleta? **Samahani, choo kiko wapi?**

[samahani, éoo kiko łapi]

Czy mogę tu zapalić? **Je, naweza kuvuta sigareti hapa?**

[dže, naleza kuwuta sigareti hapa]

Nie zamawiałem tego. **Sijaagiza hii.** [sidžaagiza hii]

Co to jest? **Hii ni nini?**

Chciałem to. **Nimetaka hii.**

Nie przyniosłeś jeszcze ... **Bado hujaleta ...** [bado hudžaleta ...]

To jedzenie jest zimne. **Chakula hiki ni baridi.** [éakula hiki ni baridi]

Jedzenie jest przesolone. **Chakula kina chumvi nyingi.**

[éakula kina éumwi njingi]

Jedzenie jest zepsute. **Chakula kimeharibika.** [éakula kimeharibika]

Poproszę rachunek. **Naomba bili.**

6 – **BANK, KANTOR, POCZTA.**

adres	anwani [anłani]
bank	benki
banknot	noti
bankomat	mashine ya kutolea fedha [mašine ja kutolea fedha]
bezpieczeństwo	usalama
cena	bei
centy	senti
czek podróźny	cheki ya wasafiri [éeki ja łasafiri]
czek	cheki [éeki] albo hundi
depozyt	akaunti ya amana [akaunti ja amana]
dłużnik	mdaiwa [mdaiła]
dodawać	kuongeza
dolar	dola
dzielić	kugawa [kugała]
e-mail	e-mail [imail]
euro	euro [juro]
faks	feksi
faktura	bili

falsyfikat	bandia
formularz	fomu
ile?	ngapi?
inwestor	mwekezaji [mlekezadzi]
Jaka kwota?	Kiasi gani?
kantor	ofisi ya kubadilisha pesa [ofisi ja kubadiliša pesa]
karta bankomatowa	kadi ya fedha [kadi ja fedha]
karta kredytowa	kadi ya mkopo [kadi ja mkopo] albo kadi ya kukopa.
karta płatnicza	kadi ya malipo [kadi ja malipo]
karta	kadi
kasa	kaunta ya keshia [kaunta ja kešia]
kasjer	keshia [kešia]
klient	mteja [mteđa]
komputer	kompyuta [kompjuta]
konto bankowe	akaunti ya fedha [akaunti ja fedha]
konto oszczędnościowe	akaunti ya akiba [akaunti ja akiba]
koperta	bahasha [bahaša]
kraść	kuiba
kredyt	mkopo
kredytobiorca	mdaiwa [mdaiła]
kredytodawca	mdai
ksero	fotokopi
książeczka czekowa	daftari ya fedha [daftari ja fedha] albo kitabu cha cheki [kitabu ča čeki]
książka telefoniczna	kitabu cha simu [kitabu ča simu]
książka	kitabu
księgowy	mhasibu
kupić	kununua
kupować na kredyt	kununua kwa mkopo [kununua kła mkopo]
kurs wymiany	kiasi cha kubadilishana [kiasi ča kubadilišana]
kwota (mała)	kiasi (kidogo)
liczenie	kuhesabu
limit	mpaka
list lotniczy	barua za ndege
list polecony	barua ya rejesta [barua ja redžesta]
listonosz	mtu wa posta [mtu ła posta]
lokata terminowa	akaunti ya amana kwa muda [akaunti ja amana kła muda]
makler giełdowy	dalali
mnożyć	mara
numer kierunkowy	namba ya kode [namba ja kode]

numer konta
obniżyć cenę
oddział banku
odejmowanie
odmowa
oszczędności
ogłoszenie
operator
paragon
pieczętka
pieniądze
płacić ratalnie
poczta
pocztówka
podpis
podpisać
popęlić błąd
powiększyć kredyt
pożyczać komuś
pożyczać
pożyczka
przelew
przeliczyć pieniądze
przycisnąć
przyklejać znaczek
rabat
rachunek bankowy
rozmowa międzynarodowa
równy z
satelita
sejf
skrzynka pocztowa
sprzedać na kredyt
sprzedać
suma
telefon jest zajęty
telefon komórkowy
telefon satelitarny
telefon
telefonować

namba ya akaunti [namba ja akaunti]
kupunguza bei
benki ya tawi [benki ja tawi]
kutoa
kukataa albo kukanusha [kukanuša]
akiba
tangazo
opereta
risiti
mhuri
pesa albo fedha albo hela
kulipa kwa sehemu [kulipa kła sehemu]
posta
postikadi
saini
kusaini
kukoseshwa [kukoseša]
kuzidisha mkopo [kuzidiša mkopo]
kukopesha [kukopeša]
kukopa
mkopo
uhamisho [uhamišo]
kuhesabu pesa
gandamiza
kubandika stampu
kipunguzo
akaunti ya fedha [akaunti ja fedha]
simu za nje [simu za ndže]
ni sawa na [ni sała na]
satalaiti
sefu
sanduku la barua
kuuza kwa mkopo [kuuza kła mkopo]
kuuza
jumla [džumla]
simu ni ingeji [simu ni ingedži]
simu ya mkononi [simu ja mkononi]
simu ya satalaiti [simu ja satalaiti]
simu
kupiga simu

telegram	telegramu
transakcja finansowa	biashara ya fedha [biašara ja fedha]
waluta obca	fedha za kigeni
waluta	fedha
więcej od	ni zaidi ya [ni zaidi ja]
wymiana pieniędzy	kubadilisha pesa [kubadiliša pesa]
wymiana	kubadilisha [kubadiliša]
wypełnić formularz	kujaza fomu [kudžaza fomu]
wysłać list	kutuma barua
zablokować konto	kuzuilia akaunti
zablokować swoją kartę	kuzuilia kadi yangu [kuzuilia kadi jangu]
zamknąć konto	kufunga akaunti
zaprzeczać	kukataa
zeszyt	daftari
znaczek	stempu
zrealizować czek	kulipwa fedha ya cheki [kulipla fedha ja čeki]

6.1 – WYMIANA PIENIĘDZY - KANTOR

Gdzie mogę wymienić pieniądze? **Wapi naweza kubadilisha pesa?**

[lapi naleza kubadiliša pesa]

Chciałbym wymienić pieniądze. **Napenda kubadilisha pesa.**

[napenda kubadiliša pesa]

Jaka dziś jest cena 1 Euro (dolara)? **Leo ni bei gani kwa Euro (dola) moja?**

[leo ni bei gani kła juro (dola) modža]

Kursy wymiany. **Kiasi cha kubadilishana.** [kiasi ča kubadilišana]

Chcę sprzedać. **Nataka kuuza.**

Zechciej mi to zapisać. **Uniandikie hii.**

Chcę wymienić 200 dolarów na szylingi.

Ninapenda kubadilisha dola mia mbili kwa shilingi

[ninapenda kubadiliša dola mia mbili kła šilingi]

Chcę to wymienić na szylingi. **Ninapenda kubadilisha hii kwa shilingi**

[ninapenda kubadiliša hii kła šilingi]

Chciałbym zrealizować ten czek. **Napenda kulipwa fedha ya cheki hii.**

[napenda kulipla fedha ja čeki hii]

Czy ma pan jakąś obcą walutę? **Unazopesa za kigeni?**

Lepiej dokonać wymiany w banku lub w kantorze wymiany walut.

Afadhali kubadilisha pesa kwenye benki au ofisini ya kubadilisha pesa.

[afadhali kubadiliša pesa klenje benki au ofisini ja kubadiliša pesa]

Jutro bank będzie otwarty od 2,00 rano (tzn. 8,00 rano)

Kesho benki itafunguliwa saa mbili asubuhi.

[kešo benki itafunguliła saa mbili asubuhi]

Proszę jeszcze raz przeliczyć. **Naomba uhesabu tena.**

Proszę włożyć kartę. **Ingia kadi.**

Wpisz PIN, naciśnij przycisk OK. **Andika PIN, gandamiza OK.**

Odmowa. **Kukanusha [kukanuša] albo Kukataa**

Zaprzeczać. **Kukataa.**

Popełnić błąd. **Kukoseshwa. [kukosešła]**

Nie może być zrealizowane. **Haiwezekani kumaliza. [haiłezekani kumaliza]**

Zabierz pieniądze i potwierdzenie wypłaty. **Uchukue pesa na risiti.**

[ućukue pesa na risiti]

Od czasu do czasu liczyć pieniądze. **Mara kwa mara nahesabu pesa.**

[mara kła mara nahesabu pesa]

Często jest w porządku. **Mara nyingi ni sawa. [mara njingi ni sała]**

$3 + 3 = 6$ Tatu **kuongeza** tatu ni sita.

$8 - 3 = 5$ Nane **kutoa** tatu ni tano.

$5 \times 2 = 10$ Tano **mara** mbili ni kumi.

$9 : 3 = 3$ Tisa **kugawa** kwa tatu ni tatu.

6.2 - **POCZTA**

Gdzie jest poczta? **Posta iko wapi? [posta iko łapi]**

Od której godziny jest czynna poczta? **Posta hufunguliwa saa ngapi?**

[posta hufunguliła saa ngapi]

O której godzinie jest zamykana poczta? **Posta hufungwa saa ngapi?**

[posta hufungła saa ngapi]

Gdzie znajduje się skrzynka na listy? **Sanduku la barua liko wapi?**

[sanduku la barua liko łapi]

Ile kosztuje list do Polski? **Bei gani barua kwa Upolandi?**

[bei gani barua kła upolandi]

Ile kosztuje pocztówka? **Bei gani postikadi?**

Poproszę pięć znaczków do Polski. **Naomba stampu tano kwa Upolandi.**

[naomba stampu tano kła upolandi]

Poproszę dziesięć kopert. **Naomba bahasha kumi. [naomba bahaša kumi]**

Pragnę wysłać to do Anglii. **Ninapenda kutuma hii kwa Uingereza.**

[ninapenda kutuma hii kła uingeraza]

Chcę wysłać list polecony. **Ninataka kutuma barua ya rejesta.**

[ninataka kutuma barua ja redžesta]

Chcę wysłać paczkę. **Ninataka kutuma mzigo.**

Chcę zatelefonować do Warszawy.	Ninataka kupiga simu kwa Warszawa. [ninataka kupiga simu kwa warsawa]
Gdzie?	Wapi? [łapi]
Do Europy.	Kwa Ulaya. [kła ulaja]
Stolicy Polski - Warszawy.	Mji mkuu wa Upolandi - Warszawa. [mdži mkuu la upolandi - warsawa]
Czy mogę użyć twojego telefonu?	Ninaweza kutumia simu yako? [ninaleza kutumia simu jako]
Czy mogę zatelefonować stąd?	Ninaweza kupiga simu kutoka hapa? [ninaleza kupiga simu kutoka hapa]
Nie. Telefon jest popsuty.	Hapana. Simu ni mbovu. [simu ni mbowu]
Rozmowa została przerwana.	Simu imekatika.
Czy mogę rozmawiać z Panią...	Ninaweza kuzungumza na Bibi... [ninaleza kuzungumza na bibi...]
Z Panem...	na Bwana... [na blana...]
Kto mówi?	Nani anazungumza?
Z kim chcesz rozmawiać?	Unataka kuzungumza na nani?
Halo, chcę rozmawiać z...	Halo, ninataka kuzungumza na...
Pod jaki numer dzwoniysz?	Unapiga namba gani?
Przepraszam. Pomyliłem numer.	Samahani. Nimekosa namba.
Jak masz na imię?	Jina lako ni nani? [džina lako ni nani]
On - ona jest.	Yupo. [jupo]
Jego - jej nie ma.	Hayupo. [hajupo]
Czy mogę zostawić wiadomość?	Ninaweza kumwacha agizo? [ninaleza kumlaća agizo]
Czy mogę użyć komputera?	Ninaweza kutumia kompyuta? [ninaleza kutumia kompjuta]
Jaka cena za użycie komputera?	Kiasi gani kwa kutumia kompyuta? [kiasi gani kła kutumia kompjuta]
Chcę wysłać E-Mail.	Ninataka kutuma e-mail.
Komputer jest popsuty.	Kompyuta imeharibika. [kompjuta imeharibika]

7 – ZAKUPY

a dapter	adapta
agencja turystyczna	ofisi ya usafiri [ofisi ja usafiri]
akceptować karty płatnicze	kukubali kadi ya malipo [kukubali kadi ja malipo]
aparat fotograficzny	kamera
apteka	duka la dawa [duka la dała] albo famasi

aspiryna
banknot
bateria
bawełna
bazar
biustonosz
biżuteria
bluzka
bursztyń
buty
CD
cena
centy
chcę obciąć włosy
chusteczki do nosa
ciemno
ciężki
co to jest?
czajnik
czapka
czek podróżny
czek
ćwierć
dezodorant
dlaczego?
długi
długopis
drewno
drogi (bardzo)
duży
dzień powszedni
film
fotograf
fryzjer
garnitur
gazeta
gąbka
godziny otwarcia
grzebień
igła

aspirini
noti
betri
pamba
soko
sidiria
viombo via dhahabu [wiombo wia dhahabu]
shati [śati]
ambari
viatu [wiatu]
CD [sidi]
bei
senti
nataka kukata nywele [nataka kukata njlele]
tishu [tiśu]
giza
-zito
hii ni nini?
birika
kofia
cheki ya wasafiri [ćeki ja łasafiri]
cheki [ćeki]
robo
kiondoa harufu
kwa nini? [kła nini]
-refu
kalamu
mbao
ghali (sana)
-kubwa [kubła]
siku yo yote ya juma [siku jo jote ja džuma]
filamu
mpiga picha [mpiga pića]
kinyozi [kinjozi]
suti
gazeti
sponji [spondzi]
masaa ya kufungulia [masaa ja kufungulia]
kitana
sindano

ile?	ngapi?
jaka cena?	bei gain?
jedzenie	chakula [čakula]
kamera	kamera
kamień	jiwe [džile]
kapelusz	kofia
karta płatnicza	kadi ya malipo [kadi ja malipo]
kasa	kaunta ya keshia [kaunta ja kešia]
kaseto	kaseti
kasjer	keshia [kešia]
kieszon	mfuko
kilogram	kilo
kiosk	kibanda
klej	gundi
klient	mteja [mteđa]
klisza	filamu
koc	blanketi
kolczyki	herini
kolor	kala
koperta	bahasa [bahaša]
koszula	shati [šati]
koszyk	kikapu
krawat	tai
krawiec	mshonaji [mšonadži]
krem do golenia	krimu ya kunyolea [krimu ja kunjolea]
krem	krimu
krople do oczu	dawa ya kusafisha macho [dała ja kusafiša mačo]
książka	kitabu
księgarnia	duka la vitabu [duka la witabu]
kubek	kikombe
kupić	kununua
kwiaciarnia	duka la maua
kwota (mała)	kiasi (kidogo)
latarka	tochi [toči]
lek do picia (syrop)	dawa ya kunywa [dała ja kunjła]
lek do połknięcia (pigulki)	dawa ya kumeza [dała ja kumeza]
lek od kaszlu	dawa ya kikohozi [dała ja kikohozi]
lek przeciwbólowy	dawa ya maumivu [dała ja maumiwu]
lek przeczyszczający	dawa ya kuharisha [dała ja kuhariša]
lekki	wepesi [lepesi]

lepszy	nzuri zaidi
liczenie	kuhesabu
litr	lita
lustro	kioo
łyżka	kijiko [kidžiko]
majtki	chupi [ćupi]
makaron	makaroni
mały	mdogo
mapa	ramani
marynarka	koti
maszynka do golenia	mashine ya kunyolea [mašine ja kunjolea]
mata	mkeka
metal	chuma [ćuma]
miara	kipimo
mierzyć	kupima
miękki	laini
miska	bakuli
mleczarnia	duka la kuuzia maziwa [duka la kuuzia maziła]
mleko	maziwa [maziła]
mniejszy	mdogo zaidi
muzyka	muziki
mydło	sabuni
nici	uzi
nowoczesne	ya kisasa [ja kisasa]
nożyczki	mkasi
nóż	kisu
obniżyć cenę	kupunguza bei
obsługa	huduma
oglądać	kuangalia
ołówek	penseli
optyk	mtengezaji wa miwani [mtengezadži la miłani]
otwarte	wazi [łazi]
pamiątki	ukumbusho [ukumbušo]
papier toaletowy	karatasi ya chooni [karatasi ja ćooni]
papier	karatasi
papierosy	sigareti
paragon	risiti
parasolka	mwavuli [mławuli]
pasek	ukanda albo mkanda
pasta do zębów	dawa ya mswaki [dała ja mslaki]

piekarnia	duka la mikate
pieniądze	fedha albo pesa albo hela
piersiönec	pete
piętro	ghorofa
piwnica	ghorofa ya chini [ghorofa ja ćini]
plaster	plasta
plastik	plastiki
placić	kulipa
plaszcz	koti kubwa [koti kubla]
pocztówka	postikadi
podatek	ushuru [uśuru]
podpaska	sodo
pokazać	kuonyesha [kuonjeśa]
pokwitowanie	risiti
połowa	nusu
pomadka do ust	rangi ya midomo [rangi ja midomo]
ponieważ	kwa sababu [kla sababu]
poprosimy	twaomba [tlaomba]
poproszę	naomba
pół kilo	nusu kilo
pół litra	nusu lita
pralnia	udobi
prezent	zawadi [zalađi]
prezerwatywa	kondomu
proszek do prania	sabuni ya kufulia [sabuni ja kufulia]
przelew pieniędzy	uhamisho wa pesa [uhamiśo la pesa]
przeliczyć pieniądze	kuhesabu pesa
przewodnik (książka)	kitabu cha kuongoza [kitabu ća kuongoza]
przycisnąć	gandamiza
pudełko	sanduku
puder	poda
puszka	kopo
rabat	kipunguzo
rozmiar	saizi
różaniec	tasbihi
ryby	samaki
rzemiosło – rękodzieło	sanaa
rzeźby	makonde
skarpetki	soksi
sklep elektryczny	duka la vitu vya umeme [duka la witu wja umeme]

sklep mięsny	bucha [buća] albo duka la nyama [duka la njama]
sklep obuwniczy	duka la viatu [duka la wiatu]
sklep odzieżowy	duka la nguo
sklep papierniczy	duka la vifaa vya ofisi [duka la wifaa wja ofisi]
sklep rybny	duka la samaki
sklep z gazetami	duka la magazeti
sklep z owocami	duka la matunda
sklep z telefonami	duka la simu
sklep z żywnością	duka la chakula [duka la ćakula]
sklep	duka
skóra	ngozi
słownik	kamusi
sól	chumvi [ćumwi]
spodnie	suruali
sprzedać	kuzuza
srebro	fedha
sukienka	kanzu
suma	jumla [dźumla]
supermarket	duka kubwa [duka kubła]
suszarka do włosów	mashine ya kukausha nywele [mašine ja kukauša nyłele]
sweter	sweta [słeta]
szampon	shampuu [šampuu]
szczoteczka do zębów	mswaki [mślaki]
szczotka	brashi [braši]
sznurek	kamba
szylingi	shilingi [šilingi]
środek przeciwko moskitom	dawa ya mbu [dała ja mbu]
świeca	mshumaa [mšumaa]
świecznik	kitu cha kuwekea mshumaa [kitu ća kułekea mšumaa]
święto	sikukuu
talerz	sahani
tani	rahisi
tańszy	bei nafuu
telewizja	televisheni [telewišeni]
torba	begi
trochę	kidogo
tusz	wino [fino]
twardy	ngumu
w mieście	mjini [mdźini]

warzywniak
weekend
wejście
wełna
wentylator
wiadro
większy
włócznia
woda
wtyczka
wymienić
wysoki
z filtrem
za drogo
zamieniać
zamknięte
zapakować
zapałki
zdjęcie
zegarek (godzina)
zegarmistrz
złoto
zrobić zdjęcie
żelazko
żelazo
żyłetka

duka la mboga albo soko
wikiendi [fikiendi]
kuingia
sufi
feni
ndoo
-kubwa zaidi [kubla zaidi]
mkuki
maji [madzi]
plagi
kubadilisha [kubadiliša]
mrefu
yenye filtra [jenje filtra]
ghali sana
kubadilisha [kubadiliša]
fungiwa [fungiła]
kufungia
kibiriti
picha [piča]
saa
fundi wa saa [fundi la saa]
dhahabu
kupiga picha [kupiga piča]
pasi
chuma [ćuma]
kijembe [kidzembe]

7.1 – NA ZAKUPACH

chcę kupić:
jedną butelkę
trzy paczki
sześć puszek
dwa worki
dwa kilo
cztery litry
chciałbym dostać to
chcę to wymienić
poproszę to
nie, nie to

napenda kununua:
chupa moja [ćupa modža]
paketi tatu
makopo sita
mifuko miwili [mifuko miłili]
kilo mbili
lita nne
ningependa kupata hii
nataka kubadilisha hii [nataka kubadiliša hii]
naomba hii
hapana, si hii

8 – ZWIERZĘTA I WYCIECZKI

8.1 - ZWIERZĘTA

antylopa gnu	nyumbu [njumbu]
bawół	nyati [njati]
czerwona mrówka	siafu
dziczyzna	nyama ya porini [njama ja porini]
dzika świnia	nguruwe mwitu [nguruŋe mŋitu]
flaming	neroe
fretka	nguchiro [ngućiro]
gazela - Impala	swala [słala]
gepard	duma
gęś	bata bukini
gołąb	njiwa [ndźiła]
goryl	sokwe [sokŋe]
hiena	fisi
hipopotam	kiboko
indyk	bata mzinga
insekt	mdudu
jastrząb	mwewe [mŋeŋe]
jaszczurka	mjusi [mdźusi]
kaczka	bata
kameleon	kinyonga [kinjonga]
karaluch	mende
kleszcz	kupe
kogut	jogoo [dźogoo]
komar	mbu
konik polny	panzi
koń	farasi
kot	paka
koza	mbuzi
krab	kaa
krokodyl	mamba
krowa	ng'ombe [ng'ombe]
królik	sungura
kura	kuku
kurczaczek	kifaranga
lampart	chui [ćui]

lew
lis
małpa
motyl
mrówka
much
mysz
niedźwiedź
nietoperz
nosorożec
orzeł
osioł
owad
owca
pająk
papuga
paw
pawian
pchła
perliczka
pies
pszczola
ptak
pyton
rekin
ryba
ryś
samica
samiec
sarenka (mała)
sarna
skorpion
sowa
słoń
stonoga
struś
stworzenie
szakal
szczur
szympan

simba
mbweha [mbleha]
nyani [njani]
kipepeo
sisimizi
nzi
panya [panja]
dubu
popo
kifaru
tai
punda
mdudu
kondoo
buibui
kasuku
tausi
nyani [njani]
kiroboto
kanga
mbwa [mbła]
nyuki [njuki]
ndege
chatu [čatu]
papa
samaki
sibamangu
kike
dume
dik dik
paa
nge
bunju [bundžu]
tembo
tandu
mbuni
kiumbe
mbweha [mbleha]
panya [panja]
sokwe mtu [sokle mtu]

ślimak
świnia
termit
wąż
wesz
wielbłąd
wieloryb
wrona
zając
zebra
zwierze
zwierzęta hodowlane
żaba
żółw
żyrafa

konokono
nguruwe [ngurule]
mchwa [mčła]
nyoka [njoka]
chawa [čala]
ngamia
nyangumi [njangumi]
kunguru
sungura
punda milia
mnyama [mnjama]
wanyama wa kufuga [łanjama ła kufuga]
chura [čura]
kobe
twiga [tłiga]

8.2 – WYCIECZKI

autobus
bagaż
bardzo blisko
bardzo daleko
bilet
biuro turystyczne
czas odpoczynku
daleko
dobra pogoda
dolina
droga główna
droga
drzewo
europejczyk
europejczyk
góra
grupa
hotel
informacja turystyczna
iść pieszo
jedzenie
jezioro

basi
mzigo
karibu sana
mbali sana
tiketi albo tikiti
ofisi ya usafiri [ofisi ja usafiri]
wakati wa kupumzika [łakati ła kupumzika]
mbali
hali ya hewa ni nzuri [hali ja heła ni nzuri]
bonde
barabara kuu albo njia kuu. [ndžia kuu]
njia [ndžia]
mti
wazungu [łazungu]
mzungu
mlima
kundi
hoteli
ofisi ya habari ya utalii [ofisi ja habari ja utalii]
kutembea kwa miguu [kutembea kła miguu]
chakula [čakula]
ziwa [zila]

kierowca
klimatyzacja
kolei
las
latarka
mapa
most
motocykl
nieczynne
niedaleko
ocean
odjazd
odpoczynek
ogień
opłata
park narodowy
paszport
piknik
plaża
plecak
pociąg
podróż
port
powrót
prezent
program
przewodnik
przyjazd
pudełko (walizka)
rower
rzeka
samochód
samolot
schodzić
stacja benzynowa
tam
taxi
teren
termos
turysta

dereva [dewewa]
kiyoyozi [kijoyozi]
reli
msitu
tochi [toči]
ramani
daraja [daradża]
pikipiki
haifanyi kazi [haifanji kazi]
sio mbali
bahari
kuondoka
mapumziko
moto
nauli
mbuga za taifa
pasipoti albo paspoti
mandari
pwani [płani]
shanta [śanta]
gari la moshi [gari la moši]
safari
bandari
kurudi
zawadi [załadi]
mpango
kiongozi
kufika
sanduku
baisikeli
mto
gari
ndege
kutelemka
kituo cha mafuta [kituo ča mafuta]
kule
teksi
eneo
themosi
mtalii

tutaj	hapa
wieść	kijiji [kidzidzi]
wodospad	mapomoroko
wspinać się	kupandisha [kupandiša]
wycieczka autokarowa	safari kwa basi [safari kła basi]
wycieczka jednodniowa	safari kwa siku moja [safari kła siku modža]
wycieczka piesza	safari kwa miguu [safari kła miguu]
wycieczka	safari
wynająć	kukodi
wyspa	kisiwa [kisiła]
zakwaterowanie	nyumba ya kukaa [njumba ja kukaa]
zawracać	kurudi
zła pogoda	hali ya hewa ni mbaya [hali ja heła ni mbaja]
trzeba zawrócić	lazina kurudi
pierwsza w lewo	ya kwanza kushoto [ja kłanza kušoto]
druga w prawo	ya pili kulia [ja pili kulia]
za, skrzyżowaniem	baada ya, njia panda [baada ja, ndžia panda]
przed mostem	kabla ya daraja [kabla ja daradža]
zagubiłem się	nimepotea
powinieneś zawrócić	lazima urudi
zechciej pójść za mną	unifuate
pokaż mi drogę	unionyeshe njia [unionješe ndžia]
szukam dyskoteki	natafuta disko
mieszkam w hotelu...	nakaa hotelini...
Gdzie mam się udać?	Niende wapi? [niende łapi]
Przepraszam, w którym kierunku do ...?	Samahani, upande gani ...?
Jak dojść do ulicy...?	Niendaje barabarani ...? [niendadže barabarani...]
Gdzie jest poczta?	Posta iko wapi? [posta iko łapi]
Czy jest tu gdzieś kawiarnia - restauracja?	Wapi kuna mkahawa - hoteli? [łapi kuna mkahała - hoteli]
Daleko jeszcze do...?	Bado mbali kwa ...? [bado mbali kła ...]
Idź prosto.	Kwenda moja kwa moja. [kłenda modža kła modža]
Jest za tym budynkiem - tymi domami.	Iko nyuma ya nyumba hii - hizi. [iko njuma ja njumba hii - hizi]
Jeszcze około 10 minut pieszo.	Bado dakika kumi kwa migu. [bado dakika kumi kła migu]
Całkiem blisko, około 300 metrów.	Iko karibu, kiasi mita mia tatu.
Dość daleko, jeszcze 2 kilometry.	Mbali sana, bado kilomita mbili.
Pokaż mi na mapie.	Unionyeshe kwenye ramani. [unionješe kłenje ramani]
Za szkołą, skręć w prawo.	Baada ya shule, zunguka kulia.

Przed szpitalem, skręć w lewo. **Kabla ya hospitali, zunguka kushoto.**
 [baada ja šule, zunguka kulia]
 [kabla ja hospitali, zunguka kušoto]
 Gdzie znajduje się ten adres? **Anwani hii iko wapi?** [anłani hii iko łapi]
 Gdzie jest bank? **Banki iko wapi?** [banki iko łapi]
 Gdzie jest Kościół? **Kanisa liko wapi?** [kanisa liko łapi]
 Po drugiej stronie. **Upande mwingine.** [upande młingine]
 Idź na północ. **Nenda kaskazini.**
 Idź na południe. **Nenda kusini.**
 Nie idź na wschód. **Usiende mashariki.** [usiende mašariki]
 Nie idź na zachód. **Usiende magharibi.**
 Nie idźcie. **Msiendeni.**

9 – CZAS, KOLORY, IMIONA

9.1 - CZAS w kiswahili jest mierzony inaczej tzn.:

Nasza godzina 7.00 rano, tam jest - **saa moja asubuhi** [saa modža asubuhi],
 (czyli - *pierwsza rano.*)

Nie oznacza to wcale wielkiej różnicy czasowej pomiędzy Europą a Afryką (w Afryce jest tylko ok. 2 godzin do przodu, zależy od czasu letni czy zimowy), oznacza to natomiast dla nas (Europejczyków) odmienne odczytywanie zegarka. Ponieważ słońce tam wschodzi w okolicy (naszej) godz. 6.00, to przyjęto, że godz. 7.00 rano, jest **1 GODZINĄ DNIA itd.**, dlatego pozdrawiając pytaniem, co słyhać z rana, w południe, wieczorem, w nocy należy mieć rozeznanie czasowe i wiedzieć o sześciogodzinnej różnicy w nazewnictwie czasu.

A tak na marginesie to można powiedzieć, że czas w Afryce nie istnieje, biegnie bardzo bezstresowo, jest pojęciem względnym. Pasuje tu śmieszne powiedzenie: „co masz zrobić jutro, zrób pojutrze to będziesz miał dwa dni wolnego”. Dzieje się tak zapewne ze względu na upalny klimat. Więc nie należy denerwować się zbyt szybko, jeśli ktoś przychodzi na umówione spotkanie z godzinnym spóźnieniem.

Pośpiech nie ma błogosławieństwa! **Haraka haraka haina baraka!**
 Śpiesz się powoli a zdążysz na czas. **Polepole ndiyo mwendo.** [polepole ndijo młendo] (Dosłownie - powoli to właściwa prędkość.)

EUROPA = AFRYKA	CZAS W KISWAHILI
-----------------	------------------

07.00	= 1 rano	Saa moja ya asubuhi [saa modža ja asubuhi]
08.00	= 2 rano	Saa mbili ya asubuhi [saa mbili ja asubuhi]
09.00	= 3 rano	Saa tatu ya asubuhi [saa tatu ja asubuhi]
10.00	= 4 rano	Saa nne ya asubuhi [saa nne ja asubuhi]
11.00	= 5 rano	Saa tano ya asubuhi [saa tano ja asubuhi]
12.00	= 6 w południe	Saa sita ya mchana [saa sita ja mčana]
13.00	= 7 w południe	Saa saba ya mchana [saa saba ja mčana]
14.00	= 8 w południe	Saa nane ya mchana [saa nane ja mčana]
15.00	= 9 w południe	Saa tisa ya mchana [saa tisa ja mčana]
16.00	= 10 wieczór	Saa kumi ya jioni [saa kumi ja džioni]
17.00	= 11 wieczór	Saa kumi na moja ya jioni [saa kumi na modža ja džioni]
18.00	= 12 wieczór	Saa kumi na mbili ya jioni [saa kumi na mbili ja džioni]
19.00	= 1 w nocy	Saa moja ya usiku [saa modža ja usiku]
20.00	= 2 w nocy itd.	Saa mbili ya usiku [saa mbili ja usiku]
21.10	= 3.10 w nocy	Saa tatu na dakika kumi
22.15	= 4.15 w nocy	Saa nne na robo
23.30	= 5.30 w nocy	Saa tano na nusu
23.45	= 5.45 w nocy	Saa sita kasarobo (kasarobo)

Wczoraj.	Jana. [džana]
(Poniższa budowa zdań jest mało poprawna gramatycznie, ale nadal używana szczególnie w Kenii.)	
Ostatniego tygodnia.	Wiki jana. [iki džana]
Ostatniego miesiąca.	Mwezi jana. [młezi džana]
Ostatniego roku.	Mwaka jana. [młaka džana]
Jutro.	Kesho. [kešo]
Następnego tygodnia.	Wiki kesho. [iki kešo]
Następnego miesiąca.	Mwezi kesho. [młezi kešo]
Następnego roku.	Mwaka kesho. [młaka kešo]

blisko dziesiątej
co godzinę
co miesiąc
co rok
co tydzień
codziennie

karibu na saa kumi
kila saa
kila mwezi [kila młezi]
kila mwaka [kila młaka]
kila wiki [kila iki]
kila siku

czasami	pengine
do	mpaka albo hadi
dziś	leo
dziś rano	leo asubuhi
dziś w nocy	leo usiku
dziś w południe	leo mchana [leo mćana]
dziś wieczorem	leo jioni [leo džioni]
jeden dzień	siku moja [siku modża]
jeden miesiąc	mwezi mmoja [mlezi mmodża]
jeden tydzień	wiki moja [hiki modża]
jeden wiek	karne moja [karne modża]
Która godzina?	Saa ngapi?
Która jest teraz godzina?	Saa ngapi sasa?
kwadrans	robo
kwadrans po	na robo
minuta	dakika
nagle	ghafla
niebawem	karibuni
od	kutoka
po trzech godzinach	baada ya masaa matatu [baada ja masaa matatu]
pojutrze	kesho kutwa [kešo kutła]
połowa	nusu
połowa dnia	nusu siku
połowa godziny	nusu saa
połowa miesiąca	nusu mwezi [nusu mlezi]
połowa roku	nusu mwaka [nusu mlaka]
połowa tygodnia	nusu wiki [nusu hiki]
potem	baadaye [baadaje]
powoli	polepole
punktualnie dwunasta	saa kumi na mbili kamili
sekunda	nukta
szybko	haraka
teraz	sasa
w każdym czasie	kila wakati [kila łakati]
wcześniej	mapema
za kwadrans	kasarobo

9.2 – **KOLORY**

biały **nyeupe** [**njeupe**]

brązowy
cętkowany
czarny
czerwony
fioletowy
Jaki kolor?
kolor
kolor ciemny
kolor oczu
kolor tego
kolor ubrania
kolor włosów
niebieski
różowy
szary
zielony
żółty

kahawia [kahalia]
madoadoa
nyeusi [njeusi]
nyekundu [njekundu]
zambarau
Rangi gani?
rangi
rangi ya giza [rangi ja giza]
rangi ya macho [rangi ja mačo]
rangi ya hii [rangi ja hii]
rangi ya mavazi [rangi ja mawazi]
rangi ya nywele [rangi ja njlele]
bluu
pinku
kijivu [kidziwu]
kijani [kidzani]
njano [ndzano]

9.3 – IMIONA

Abraham
Adam
Agnieszka
Amin
Andrzej
Antoni
Asia
Augustyn
Benedykt
Bernard
Bonifacy
Dominik
Eliasz
Elżbieta
Franciszek
Gabriel
Grzegorz
Jakub
Jan
Józef

Ibrahimu
Adam
Anyesi [anjesi] albo **Agnesi**
Amina
Andrea
Antoni
Aisha [aiša]
Augustino
Benedikto
Bernardo
Bonifasi
Dominiki
Elia
Elizabeti
Fransisko
Gabrieli
Gregori
Yakob [jakob] albo **Yakobo** [jakobo]
John [dżon] albo **Yohani** [johani]
Yosefu [josefu] albo **Yusufu** [jusufu]

Karol	Karoli
Katarzyna	Katarina
Klara	Klara
Krystyna	Christina [kristina]
Ludwik	Ludwiko
Łukasz	Luka
Magdalena	Magdalena
Maksymilian	Maksimiliano
Marek	Marko
Maria	Maria
Marta	Martha
Mateusz	Mateo
Michał	Mikaeli
Mojżesz	Musa
Monika	Monika
Niko	Niko
Patryk	Patriki
Paweł	Paulo
Piotr	Piter albo Perto
Rafał	Rafaeli
Regina	Regina
Ryszard	Richard [ričard]
Samuel	Samueli
Stefan	Stefano
Teresa	Teresia
Tomasz	Toma albo Tomasi

10 – LEKARZ, NIEPEŁNOSPRAWNI, CZĘŚCI CIAŁA

AIDS	UKIMWI [ukimŭi]
alergia	mzio
alkoholizm	ulevi [ulewi]
anemia	safura
anestezjolog	mtaalumu wa nuskaputi [mtaalumu ła nuskaputi]
antybiotyki	dawa ya kukata sumu [dała ja kukata sumu]
apteka	duka la madawa [duka la madała]
aspiryna	aspirini
astma	pumu
atak serca	shtuko la moyo [štuko la mojo]
badanie	kutizamwa afya [kutizamła afja]

białe krwinki	chembehai weupe [ćembehai ɛupe]
biegunka	harisha [hariša]
ból brzucha	maumivu ya tumbo [maumiwu ja tumbo]
ból gardła	maumivu ya koo [maumiwu ja koo]
ból głowy	maumivu ya kichwa [maumiwu ja kićła]
ból serca	maumivu ya moyo [maumiwu ja moja]
ból w krzyżu	maumivu ya mgongo [maumiwu ja mgongo]
ból	maumivu [maumiwu]
boleć	umiza
boli brzuch	tumbo limeumwa [tumbo limeumła]
boli głowa	kichwa kimeumwa [kićła kimeumła]
centrum zdrowia	kituo cha afya [kituo ća afja]
cholera	kipindupindu
choroba morska	kichefuchefu cha bahari [kićefućefu ća bahari]
choroba zakaźna	ugonjwa wa kuambukiza [ugondźła ła kuambukiza]
choroba	ugonjwa [ugondźła]
choroby serca	ugonjwa wa moyo [ugondźła ła moja]
chory	mgonjwa [mgondźła]
chorzy	wagonjwa [łagondźła]
ciśnienie krwi	presha ya damu [preša ja damu]
ciśnienie	presha [preša]
cukrzyk	maradhi ya sukari [maradhi ja sukari]
czerwone krwinki	chembehai wekundu [ćembehai ɛkundu]
czuję się gorzej	najisikia vibaya zaidi [nadźisikia wibaja zaidi]
czuję się trochę lepiej	najisikia afadhali kidogo [nadźisikia afadhali kidogo]
dentysta	daktari wa meno [daktari ła meno]
doktor	daktari
epidemia	magonjwa ya mlipuko [magondźła ja mlipuko]
fizjoterapia	utabibu wa viungo [utabibu ła wiungo]
gabinet lekarski	ofisi ya daktari [ofisi ja daktari]
gardło	koo
ginekolog	daktari wa mambo ya wanawake [daktari ła mambo ja ɛanalaɛe]
gips	jasi [dźasi]
gorąco	joto [dźoto]
gorączka	homa
grupa krwi	aina ya damu [aina ja damu]
grypa	mafua
guz	kivime [kiwime]
higiena	usafi
igła	sindano

infekcja	maambukizo
internista	daktari mkufunzi
ja mam...	mimi nina...
ja nie mam...	mimi sina...
jestem chory	mimi ni mgonjwa [mimi ni mgondzła]
jestem w ciąży	nina mimba
kał	stuli
karetka	gari la wagonjwa [gari la łagondzła]
kaszel	kikohozi
katar	mafua
klinika	kliniki
kończyny	viungo [wiungo]
kość	mfupa
krewni	damu
krople do oczu	dawa ya kusafisha macho [dała ja kusafiśa maćo]
latający doktor	huduma ya daktari kwa ndege [huduma ja daktari kła ndege]
lek do picia (syrop)	dawa ya kunywa [dała ja kunjła]
lek do połknięcia (pigulki)	dawa ya kumeza [dała ja kumeza]
lek nasenny	dawa ya usingizi [dała ja usingizi]
lek od kaszlu	dawa ya kikohozi [dała ja kikohozi]
lek przeciwbólowy	dawa ya maumivu [dała ja maumiwu]
lek przeczyszczający	dawa ya kuharisha [dała ja kuhariśa]
lek	dawa [dała]
lekarz	daktari
leki	madawa [madała]
lepiej	afadhali
malaria	malaria
miałem	nilikuwa na [nilikuła na]
mierzyć ciśnienie	kupima presha ya damu [kupima preśa ja damu]
mocz	mkojo [mkodzio]
narkoza	nuskaputi
nie mam apetytu	siwezi kula [siłezi kula]
nie mogę spać	siwezi kulala [siłezi kulala]
niepełnosprawny	mlemavu [mlemawu]
niestrawność	kiungulia albo kuvimbiwa [kuwimbila]
niskie ciśnienie	presha iko chini [preśa iko ćini]
nudności	kichefuchefu [kićefućefu]
oddychać	kuvuta pumzi [kuwuta pumzi]
okulary	miwani [miłani]

oparzyć się	kuchomwa [kućomła]
operacja	operesheni [operešeni] albo upasuaji [upasuađzi]
opieka	huduma
opuchlizna	uvimbe [uwimbe]
pacjent	mgonjwa [mgondźła]
padaczka	kifafa
pediatra	mganga wa watoto [mganga ła łatoto]
penicylina	penisilini
pielęgniarka	nesi albo muuguzi albo dada
pierwsza pomoc	huduma ya kwanza [huduma ja kłanza]
poczekalnia	chumba cha wanaosubiri [ćumba ća łanaosubiri]
położyć się	kulala
pomoc	msaada
pomóż	saidia
powietrze	hewa [heła]
przepisać lek	kuagiza dawa [kuagiza dała]
przeziębienie	kushikwa na mafua [kuśikła na mafua]
przychodnia	zahanati
puder	poda
rana	jeraha [dźeraha]
recepta	agizo la daktari
rentgen	eksirei
reumatyzm	baridi yabisi [baridi jabisi]
rozwołnienie	harisha [hariśa]
sala operacyjna	chumba cha upasuaji [ćumba ća upasuadźzi]
sala prześwietleń	chumba cha eksirei [ćumba ća eksirei]
siostra	dada
słuchawka lekarska	stetoskopu
środek bakteriobójczy, odkażający	antiseptiki
środek uspokajający	dawa ya kutuliza [dała ja kutuliza]
stan zapalny	uvimbeuchungu [uwimbeućungu]
strzykawka	sirinji [sirindźi]
swędzenie	mwasho [młaśo]
szpital	hospitali
szybko	haraka
tabletki	kidonge
telefon	simu
termometr	kipimajoto [kipimadźoto]
transfuzja krwi	kutiwa damu [kutiła damu]
trucizna	sumu

ty masz...	wewe una... [lele una]
ty nie masz...	wewe huna... [lele huna]
ubezpieczenie	bima
udar słoneczny	ugonjwa kutokana na jua kali [ugondzła kutokana na dzua kali]
udar	harara
ukąszenie komara	kuumwa na mbu [kuumła na mbu]
ukąszenie owada	kuumwa na mdudu [kuumła na mdudu]
ukąszenie węża	kuumwa na nyoka [kuumła na njoka]
wezwij lekarza	umwite daktari [umlite daktari]
wózek dla niepełnosprawnych	kiti cha magurudumu [kiti ča magurudumu]
wściekliwość	kichaa cha mbwa [kičaa ča mbła]
wylew	ugonjwa wa ubongo [ugondzła la ubongo]
wymiotowałem	nimetapika
wymiotować	kutapika
wypadek	ajali [adzali]
wysokie ciśnienie	presha iko juu [preša iko dzuu]
wysypka	vipele [wipELE]
zadławienie	chakula kimekwama [čakula kimeklama]
zapalenie gardła	kuumwa na koo [kuumła na koo]
zapalenie oskrzeli	mkamba
zapalenie płuc	nimonia
zapalenie ucha	maumivu ya sikio [maumiwu ja sikio]
zastrzyk	sindano
zawał serca	shtuko la moyo [štuko la mojo]
zawroty głowy	kizunguzungu
zażywać	kuchukua [kučukua]
zdrowa żywność	chakula cha afya [čakula ča afya]
zdrowie – dobre	afya nzuri [afja nzuri]
zdrowie	afya [afja]
zgaga	kiungulia
zgon	kufariki
zimno	baridi
złamać	kuvunjika [kuwundzika]
złamanie	mvunjiko [mwundziko]
złe zdrowie	afya mbaya [afja mbaja]
znieczulenie	nuskaputi
zraniłem się	nimeumwa [nimeumła]
zrobić zdjęcie rentgena	kupiga picha ya eksirei [kupiga piča ja eksirei]
zwichnąć	kutegua

źle się czuję
żółtaczką

najisikia vibaya [nadżisikia wibaja]
hepatitis

10.1 – LEKARZ

Potrzebuję szybko lekarza.

Nahitaji daktari, haraka.

[nahitadzi daktari, haraka]

Mógłbyś wezwać lekarza?

Unaweza kumwita daktari?

[unaleza kumlita daktari]

Wezwij karetkę.

Uite gari la wagonjwa. [uite gari la lagondzła]

Czy jest tu lekarz?

Je, yuko daktari hapa? [dże, juko daktari hapa]

Czy jest internista?

Daktari mkufunzi yuko? [daktari mkufunzi juko]

Czy jest pediatra?

Mganga wa watoto yuko? [mganga ła łatoto juko]

Tak.

Ndiyo. [ndijo]

Nie.

Hapana.

Mój przyjaciel jest chory. **Rafiki yangu ameumwa.** [rafiki jangu ameumła]

Mam wysoką gorączkę.

Nina homa kubwa. [nina homa kubła]

Boli mnie tutaj.

Nina maumivu hapa. [nina maumiwu hapa]

Nie mogę jeść.

Siwezi kula. [siłezi kula]

Nie mogę spać.

Siwezi kulala. [siłezi kulala]

Jestem uczulony na penicylinę.

Penicillin zinanidhuru.

[penicilin zinanidhuru]

Mam trudności z oddychaniem.

Nina shida ya kuvuta hewa.

[nina śida ja kuwuta heła]

Mam wysokie ciśnienie.

Nina presha juu. [nina preśa dżuu]

Mam rozwolnienie.

Nina harisha. [nina hariśa]

Miałem zawał dawno temu.

Nilikuwa na shtuko la moyo, zamani.

[nilikuwa na śtuko la mojo, zamani]

Mam ubezpieczenie medyczne.

Nina bima ya siha. [nina bima ja siha]

Proszę się położyć tutaj.

Ulale hapa.

Proszę się rozebrać.

Tafadhali vua nguo. [tafadhali wua nguo]

Proszę pokazać język.

Unionyeshe ulimi wako. [unionjeśe ulimi łako]

Jak długo masz ten problem?

Kwa muda gani unayo matatizo haya?

[kła muda gani unajo matatizo haja]

Wypiszę receptę na leki.

Nitakuandikia maagizo ya dawa.

[nitakuandikia maagizo ja dała]

Potrzebuję, leki przeciw malarii.

Nahitaji, dawa ya malaria.

[nahitadzi, dała ja malaria]

Proszę zażywać po 1 tabletkę po jedzeniu, 3 razy dziennie.

Utumie kidonge kimoja baada ya chakula, mara tatu kwa siku.

[utumie kidonge kimodža baada ja čakula, mara tatu kła siku]
 Czuję się trochę lepiej. **Najisikia afadhali kidogo.**
 [nadżisikia afadhali kidogo]
 Czuję się gorzej. **Najisikia vibaya zaidi.** [nadżisikia wibaja zaidi]

10.2 – NIEPEŁNOSPRAWNI

Pomóż!
 Zechciej mi pomóc!
 Poproszę o pomoc!
 Czy możesz mi pomóc?
 Słabo słyszę.
 Mów powoli, proszę.
 Zapisz mi to.
 Kaleka.
 Niepełnosprawny.
 Głuchoniemy.
 Jestem niepełnosprawny.
 Wózek inwalidzki. **Kiti cha magurudumu.** [kiti ća magurudumu]
 Czy jest wózek inwalidzki? **Kiko kiti cha magurudumu?**
 [kiko kiti ća magurudumu]
 Czy jest podjazd dla wózków inwalidzkich? **Iko ngazi ya walemavu?**
 [iko ngazi ja łalemawu]
 Czy obsługujecie niepełnosprawnych? **Ziko huduma za walemavu?**
 [ziko huduma za łalemawu]
 Czy jest łazienka dla niepełnosprawnych? **Kiko choo cha walemavu?**
 [kiko ćoo ća łalemawu]
 Zechciej przynieść mój bagaż do pokoju. **Ulete mizigo yangu chumbani.**
 [ulete mizigo yangu ćumbani]
 Zechciej zanieść bagaże. **Upeleke mizigo.**
 Gdzie jest winda? **Lifti iko wapi?** [lifti iko łapi]

10.3 – CZĘŚCI CIAŁA

bark	bega
brew	nyusi [njusi]
broda – zarost	ndevu [ndewu]
brzuch	tumbo
buzia	kinywa [kinjła]
ciało	mwili [młili]

części ciała
dłoń
głowa
jelito
język
kark
kciuk
klatka piersiowa
kolano
kość
krew
kręgosłup
łechtaczka
mięsień, mięso
naczynie krwionośne
nerka
nerw
noga
nos
oko
palec
penis
pępek
piersi
pies
pięta
pochwa – damski narząd
podbródek
pośladek
przegub
ramię
ręka
ręce
rzęsa
serce
siwy włos
skóra
twarz
tyłek (pośladki)
ucho

sehemu za mwili [sehmu za młili]
kofi
kichwa [kićła]
utumbo
ulimi
kisogo
kidole gumba
kifua
goti
mfupa
damu
mgongo
kinembe
mnofu
mshipa [mśipa]
figo
neva [newa]
mguu
pua
jicho [dźiço]
kidole
mboo
kitovu [kitowu]
matiti
titi albo ziwa
kisigino
kuma
kidevu [kidewu]
tako
kiungo
bega
mkono
mikono
kope
moyo [mojo]
mvi [mwi]
ngozi
uso
matako
sikio

udo	paza
usta, warga	mdomo
wątroba	ini
ząb	jino [dżino]
żebro	ubavu [ubawu]
żołądek	tumbo

11 – PRZYSŁOWIA - METHALI

Język Kiswahili jest bogaty w przysłowia, które bardzo często są używane w codziennym życiu. Odnosząc się do danej sytuacji, wyrażają analogię, mądrość, dodają nutkę powagi a zarazem radości w rozmowach. Kilka z nich, najczęściej używanych podane są poniżej:

Dobro powraca. **Aachaye kweli huirudia.** [aaćaje kłeli huirudia]
(Dosłownie – Pozostawiający prawdę za sobą, powraca do niej.)

Człowiek człowiekowi wilkiem. **Adui ya mtu ni mtu.** [adui ja mtu ni mtu]
(Dosłownie - Nieprzyjacielem człowieka jest człowiek.)

Gość w domu Bóg w domu. **Afadhali akutembeleaye kuliko akutumiaye salaam.** [afadhali akutembeleaje kuliko akutumiaye salaam] (Dosłownie - Ten, który cię odwiedza jest lepszy od tego, który przesyła ci pozdrowienia.)

Obietnica jest długiem. **Ahadi ni deni.**

Milczenie jest złotem a mowa srebrem. **Ajuaye mengi, hasemi mengi.** [adźuaje mengi, hasemi mengi] (Dosłownie – Ten, który dużo wie to mało mówi.)

Od przybytku głowa nie boli. **Akiba haiozi.** (Dosłownie – zapas nie psuje się.)

Wiedza to potęgi klucz. **Akili ni mali.**

Prawdziwego przyjaciela poznajemy w biedzie. **Akufaaye kwa dhiki, ndiye rafiki.** [akufaje kła dhiki, ndije rafiki]
(Dosłownie – ten, który umiera dla ciebie w potrzebie to prawdziwy przyjaciel.)

On /ona jest pijany. **Anavaa miwani.** [anawaa miłani] (Dosłownie – On / ona nosi okulary.)

Zachowuje się jak chorągiewka na wietrze. **Bendera hufuata upepo.**

Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem zawsze. **Binadamu si mlima, lazima wakutane.** [binadamu si mlima, lazima lakutane] (Dosłownie – Ludzie to nie góra, muszą się spotykać.)

Nie ma dymu bez ognia. **Dalili ya mvua ni mawingu.** [dalili ja mwua ni mawingu] (Dosłownie – Chmury obwieszają deszcz.)

Rodzina jest najważniejsza. **Damu zito kuliko maji.** [damu zito kuliko madži] (Dosłownie – krew jest cięższa od wody.)

Oko za oko ząb za ząb. **Dawa ya moto ni moto.** [dała ja moto ni moto] (Dosłownie - Lekarstwem na ogień jest ogień.)

Wiedza nie ma końca. **Elimu haina mwisho.** [elimu haina mlišo]

Pokorne ciele dwie matki ssie. **Fuata nyuki ule asali.** [fuata njuki ule asali] (Dosłownie - Podążaj za pszczołami to będziesz jadł miód.)

Ziarnko do ziarnka a ueziera się miarka. **Haba na haba hujaza kibaba.** [haba na haba hudżaza kibaba]

Nie jest tajemnicą, to o czym wiedzą dwie osoby. **Hapana siri ya watu wawili.** [hapana siri ja łatu łalili]

Pośpiech nie ma błogosławieństwa. **Haraka haraka haina baraka.**

Lepszy jeden gołąb w garści, niż dziesięć na dachu. **Heri kenda shika, kama kumi nenda uje.** [heri kenda śika, kama kumi nenda udże]

Czego oczy nie widzą to sercu nie żal! **Heri kufa macho, kuliko kufa moyo!** [heri kufa maćo, kuliko kufa mojo] (Dosłownie - Lepiej stracić oko, niż serce.)

Dla chcącego nie ma nic trudnego. **Iwapo nia, njia hupatikana.** [iłapo nia, ndžia hupatikana]

Lepiej późno niż wcale. **Kawia ufike.** [kawia ufike]

W jedności siła. **Kidole kimoja hakivunji chawa.** [kidole kimodža hakiwundži ćała] (Dosłownie – Jeden palec nie złamie wszy.)

Jak sobie pościelisz - tak się wyśpisz. **Mpanda ovyo, hula ovyo.** [mpanda owjo, hula owjo]

Cierpliwy zjada dojrzałe owoce. **Mstahimilivu hula mbivu.** [mstahimiliwu hula mbiwu]

Zjeść zęby na czymś – zjeść beczkę soli. **Mzee amekula chumvi nyingi.** [mzee amekula ćumwi njingi] (Dosłownie – starzec zjadł w życiu dużo soli.)

Chytry dwa razy więcej traci. **Njia mbili zilimshinda fisi.** [ndžia mbili zilimśinda fisi] (Dosłownie – dwie drogi zwyciężyły hienę.)

Kiedy kota nie ma w domu, to myszy grasują. **Paka akiondoka, panya hutawala.** [paka akiondoka, panja hutalała]

Śpiesz się powoli a zdążysz na czas. **Polepole ndiyo mwendo.** [polepole ndijo młendo] (Dosłownie - powoli to właściwa prędkość.)

Język potrafi zranić więcej od zębów. **Ulimi unauma kuliko meno.**

Lepiej zapobiegać, niż leczyć skutki. **Usipoziba ufa, utajega ukuta.** [usipoziba ufa, utadžęga ukuta] (Dosłownie – Jeśli nie naprawisz pęknięcia na czas, to będziesz budował ścianę.)

Co było a nie jest, nie pisze się w rejestr. **Ya kale hayapo.** [ja kale hajapo]

Nie wszystko co się świeci jest złotem. **Yote yang'aayo si dhahabu.** [jote jang'aajo si dhahabu]

W tym świecie jesteśmy tylko pasażerami, bo kierowcą jest Bóg. **Sisi sote ni abiria dereva ni Mungu** [sisi sote ni abiria derewa ni mungu]

12 – **ZAIMKI???**

Słowo pytające zazwyczaj jest umieszczone przed lub za czasownikiem. Używając: **JE?** [**dže**], które jest swego rodzaju znakiem zapytania, umieszczamy na początku. **JE?** [**dže**], występuje także w połączeniu z czasownikiem, na jego końcu np.: **Umefanyaje?** [**umefanjadže**] Co robieś?

Najważniejsze zaimki (słowa pytające):

Kto? = **NANI?**

Kto to jest?

Kto to jest ten człowiek?

Jak masz na imię?

Kto chce tą książkę?

Kogo widzieliście?

Kto ciebie pobił?

Z kim pójdziesz - pojedziesz?

Nani huyu? [**nani huju**]

Mtu huyu (ni) nani? [**mtu huju ni nani**]

Jina lako nani? [**džina lako nani**]

Nani anataka kitabu hiki?

Mmeona nani?

Nani aliyekupiga? [**nani alijekupiga**]

Utakwenda na nani? [**utaklenda na nani**]

Co? = **NINI?**

Co chcesz?

Co to jest?

Co mówisz?

Co mam wziąć?

Co widziałeś?

Unataka nini?

Nini hii?

Unasema nini?

Nichukue nini? [**nićukue nini**]

Umeona nini?

Jaki rodzaj?; Który? = **GANI?**

Którą rzecz chcesz?

Czym się zajmujesz?

Jaka jest cena ryb?

Ile to kosztuje?

Unataka kitu gani?

Unafanya kazi gani? [**unafanja kazi gani**]

Samaki ni kiasi gani?

Hii ni bei gani?

Gdzie? = **WAPI?** [**łapi**]

Gdzie udały się dzieci? **Watoto wamekwenda wapi?** [**łatoto łameklenda łapi**]

Gdzie jest pan?

Bwana yuko wapi? [**łłana juko łapi**]

Gdzie autobus dojedzie?

Basi litafika wapi? [**basi litafika łapi**]

Ile? = **NGAPI?** Występuje osobno lub jako przymiotnik w połączeniu z przedrostkiem odpowiedniej klasy rzeczowników.

Ilu ludzi?

Watu wangapi? [**łatu łangapi**]

Ile lat?

Miaka mingapi?

Ile owoców?

Matunda mangapi?

Ile łyżek?

Vijiko vingapi? [**widžiko wingapi**]

Ile domów?

Nyumba ngapi? [**njumba ngapi**]

Ile szylingów za to? (Jaka cena?) **Hii shilingi ngapi?** [**hii silingi ngapi**]
Jaka jest teraz godzina? **Sasa saa ngapi?**
Ile razy byłeś w Nairobi? **Umefika Nairobi mara ngapi?**

Kiedy? = **LINI?**

Kiedy wrócisz? **Utarudi lini?**
Kiedy deszcz przestanie padać? **Mvua itakwisha lini?** [**mwua itakliša lini**]
Kiedy jedziesz do...? **Lini utakwenda... ?** [**lini utaklenda...**]
Kiedy nie spóźnisz się? **Lini hutachelewa?** [**lini hutaćeleła**]

Czy? (Co?) = **JE**, [**dže**] Po prostu znak zapytania? Występuje samodzielnie na początku albo występuje w połączeniu z czasownikiem, na jego końcu.

Czy, jedziesz dziś do Mombasy? **Je, unakwenda Mombasa leo?**
[**dže, unaklenda mombasa leo**]

Czy, praca jest zakończona? **Je, kazi imekwisha?** [**dže, kazi imekliša**]
Po ile sprzedajesz ten owoc? **Tunda hili unauzaje?** [**tunda hili unauzadže**]
Co powiadasz? (Co mówisz?) **Unasemaje?** [**unasedadže**]
Co mamy robić? **Tufanyeje?** [**tufanjedže**]

Który?; Które? = **-PI?** Występuje samodzielnie za rzeczownikiem w połączeniu z przedrostkiem odpowiednim do użytej klasy rzeczownika.

Który człowiek? **Mtu yupi?** [**mtu jupi**]
Którzy ludzie? **Watu wapi?** [**latu łapi**]
Które drzewo? **Mti upi?**
Które drzewa? **Miti ipi?**
Który owoc? **Tunda lipi?**
Które owoce? **Matunda yapi?** [**matunda japi**]
Która rzecz? **Kitu kipi?**
Które rzeczy? **Vitu vipi?** [**witu wipi**]
Które ubranie? **Nguo ipi?**
Które ubrania? **Nguo zipi?**
Której nocy? **Usiku upi?**
Której drogi mamy się trzymać? **Tushike njia ipi?** [**tušike ndžia ipi**]
Który przyniosłeś? **Umeleta ipi?**
Które chcesz? **Unataka zipi?**
Jak to zrobisz? **Utafanya vipi?** [**utafanja wipi**]

Dlaczego? = **KWA NINI?** [**kła nini**]

Dlaczego chcesz piłkę? **Kwa nini unataka mpira?** [**kła nini unataka mpira**]
Dlaczego nie ma mleka? **Kwa nini hakuna maziwa?** [**kła nini hakuna maziła**]

Dlaczego nie ma problemu? **Kwa nini hakuna matata?**

[kła nini hakuna matata]

Z jakiego powodu? = **KWA SABABU GANI?** [kła sababu gani]

Z jakiego powodu płaczesz? **Kwa sababu gani unalia?**

[kła sababu gani unalia]

Z jakiego powodu się śmiejesz? **Kwa sababu gani unacheka?**

[kła sababu gani unaćeka]

13 - CZASY, TRYBY – ODMIANY

Odmiana czasownika -FANYA [fanja]; robić, tworzyć, produkować, czynić, wykonywać. (wymowa: w = ł; v = w; j = dź; y = j; sh = ś; ch = ć)

TRYB ROZKAZUJĄCY!

FANYA! [fanja]

Zrób!

FANY-E-NI! > fanyeni [fanjeni]

Zróbcie!

FORMA GRZECZNOŚCIOWA TRYBU ROZKAZUJĄCEGO

Twierdzenie

U-FANY-E > ufanye

Zechciej zrobić

M-FANY-E > mfanye

Zechciejcie zrobić

FORMA GRZECZNOŚCIOWA TRYBU ROZKAZUJĄCEGO

Przeczenie

U-SI-FANY-E > usifanye

Zechciej nie robić

M-SI-FANY-E > msifanye

Zechciejcie nie robić

Osobowy zaimek przyczasownikowy ja	Czas teraźniejszy	Czasownik robić	Całe zdanie	Tłumaczenie
ni-	-na-	-fanya	ninafanya	Ja robię

CZAS TERAŹNIEJSZY –NA- Twierdzenie

NI-NA-FANYA > ninafanya

Ja robię (teraz)

U-NA-FANYA > unafanya

Ty robisz

A-NA-FANYA > anafanya

On / ona robi

TU-NA-FANYA > tunafanya

My robimy

M-NA-FANYA > mnafanya

Wy robicie

WA-NA-FANYA > wanafanya

Oni robią

CZAS TERAŹNIEJSZY –NA- Przeczenie

SI-FANY-I	> sifanyi	Ja nie robię
HU-FANY-I	> hufanyi	Ty nie robisz
HA-FANY-I	> hafanyi	On / ona nie robi
HATU-FANY-I	> hatufanyi	My nie robimy
HAM-FANY-I	> hamfanyi	Wy nie robicie
HAWA-FANY-I	> hawafanyi	Oni nie robią

CZAS TERAŹNIEJSZY –A- (ogólny, niesprecyzowany) Twierdzenie

NA-FANYA	> nafanya	Ja robię (często)
WA-FANYA	> wafanya	Ty robisz
A-FANYA	> afanya	On / ona robi
TWA-FANYA	> twafanya	My robimy
MWA-FANYA	> mwafanya	Wy robicie
WA-FANYA	> wafanya	Oni robią

CZAS TERAŹNIEJSZY –A- (ogólny, niesprecyzowany) Przeczenie jest taki sam jak w czasie teraźniejszym zwykłym –NA-.

CZAS TERAŹNIEJSZY –HU- (notoryczny, nawykowy) Twierdzenie

MIMI HU-FANYA	> mimi hufanya	Ja robię (zazwyczaj)
WEWE HU-FANYA	> wewe hufanya	Ty robisz
YEYE HU-FANYA	> yeye hufanya	On / ona robi
SISI HU-FANYA	> sisi hufanya	My robimy
NINYI HU-FANYA	> ninyi hufanya	Wy robicie
WAO HU-FANYA	> wao hufanya	Oni robią

CZAS TERAŹNIEJSZY –HU- (notoryczny, nawykowy) Przeczenie jest taki sam jak w czasie teraźniejszym zwykłym –NA-.

CZAS PRZESZŁY –ME- (zakończona czynność) Twierdzenie

NI-ME-FANYA	> nimefanya	Ja zrobiłem / zrobiłam
U-ME-FANYA	> umefanya	Ty zrobiłeś / zrobiłaś
A-ME-FANYA	> amefanya	On / ona zrobił / zrobiła
TU-ME-FANYA	> tumefanya	My zrobiliśmy / zrobiłyśmy
M-ME-FANYA	> mmefanya	Wy zrobiliście / zrobiłyście
WA-ME-FANYA	> wamefanya	Oni zrobili / zrobiły

CZAS PRZESZŁY –ME- Przeczenie

SI-JA-FANYA	> sijafanya	Ja nie zrobiłem / zrobiłam
--------------------	--------------------	----------------------------

HU-JA-FANYA	> hujafanya	Ty nie zrobiłeś / zrobiłaś
HA-JA-FANYA	> hajafanya	On / ona nie zrobił / zrobiła
HATU-JA-FANYA	> hatujafanya	My nie zrobiliśmy / zrobiłyśmy
HAM-JA-FANYA	> hamjafanya	Wy nie zrobiliście / zrobiłyście
HAWA-JA-FANYA	> hawajafanya	Oni nie zrobili / zrobiły

TRYB ŁĄCZĄCY (forma grzecznościowa) **Twierdzenie**

NI-FANY-E	> nifanye	Żebym zrobił / zrobiła
U-FANY-E	> ufanye	Żebyś zrobił / zrobiła
A-FANY-E	> afanye	Żeby zrobił / zrobiła
TU-FANY-E	> tufanye	Żebyśmy zrobili / zrobiły
M-FANY-E	> mfanye	Żebyście zrobili / zrobiły
WA-FANY-E	> wafanye	Żeby zrobili / zrobiły

TRYB ŁĄCZĄCY (forma grzecznościowa) **Przeczenie**

NI-SI-FANY-E	> nisifanye	Żebym nie zrobił / nie zrobiła
U-SI-FANY-E	> usifanye	Żebyś nie zrobił / nie zrobiła
A-SI-FANY-E	> asifanye	Żeby nie zrobił / nie zrobiła
TU-SI-FANY-E	> tusifanye	Żebyśmy nie zrobili / nie zrobiły
M-SI-FANY-E	> msifanye	Żebyście nie zrobili / nie zrobiły
WA-SI-FANY-E	> wasifanye	Żeby nie zrobili / nie zrobiły

CZAS PRZESZŁY –LI- (Określony np.: wczoraj) **Twierdzenie**

NI-LI-FANYA	> nulifanya	Ja zrobiłem
U-LI-FANYA	> ulifanya	Ty zrobiłeś
A-LI-FANYA	> alifanya	On / ona zrobił /a
TU-LI-FANYA	> tulifanya	My zrobiliśmy
M-LI-FANYA	> mlifanya	Wy zrobiliście
WA-LI-FANYA	> walifanya	Oni zrobili

CZAS PRZESZŁY –LI- (Określony np.: wczoraj) **Przeczenie**

SI-KU-FANYA	> sikufanya	Ja nie zrobiłem
HU-KU-FANYA	> hukufanya	Ty nie zrobiłeś
HA-KU-FANYA	> hakufanya	On / ona nie zrobił /a
HATU-KU-FANYA	> hatukufanya	My nie zrobiliśmy
HAM-KU-FANYA	> hamkufanya	Wy nie zrobiliście
HAWA-KU-FANYA	> hawakufanya	Oni nie zrobili

CZAS PRZYSZŁY –TA- **Twierdzenie**

NI-TA-FANYA	> nitafanya	Ja zrobię
--------------------	--------------------	-----------

U-TA-FANYA	> utafanya	Ty zrobisz
A-TA-FANYA	> atafanya	On / ona zrobi /ła
TU-TA-FANYA	> tutafanya	My zrobimy
M-TA-FANYA	> mtafanya	Wy zrobicie
WA-TA-FANYA	> watafanya	Oni zrobią

CZAS PRZYSZŁY –TA- Przeczenie

SI-TA-FANYA	> sitafanya	Ja nie zrobię
HU-TA-FANYA	> hutafanya	Ty nie zrobisz
HA-TA-FANYA	> hatafanya	On / ona nie zrobi /ła
HATU-TA-FANYA	> hatutafanya	My nie zrobimy
HAM-TA-FANYA	> hamtafanya	Wy nie zrobicie
HAWA-TA-FANYA	> hawatafanya	Oni nie zrobią

TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY –NGE- (w czasie teraźniejszym)

Twierdzenie

NI-NGE-FANYA	> ningefanya	Ja zrobiłbym
U-NGE-FANYA	> ungefanya	Ty zrobiłbyś
A-NGE-FANYA	> angefanya	On / ona zrobiłby
TU-NGE-FANYA	> tungefanya	My zrobilibyśmy
M-NGE-FANYA	> mngefanya	Wy zrobilibyście
WA-NGE-FANYA	> wangepanya	Oni zrobiliby

TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY –NGE- (w czasie teraźniejszym) Przeczenie

NI-SI-NGE-FANYA	> nisingefanya	Ja nie zrobiłbym
U-SI-NGE-FANYA	> usingefanya	Ty nie zrobiłbyś
A-SI-NGE-FANYA	> asingefanya	On / ona nie zrobiłby
TU-SI-NGE-FANYA	> tusingefanya	My nie zrobilibyśmy
M-SI-NGE-FANYA	> msingefanya	Wy nie zrobilibyście
WA-SI-NGE-FANYA	> wasingefanya	Oni nie zrobiliby

TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY –NGALI- (w czasie przeszłym) Twierdzenie

NI-NGALI-FANYA	> ningalifanya	Ja byłbym zrobił
U-NGALI-FANYA	> ungalifanya	Ty bylibyś zrobił
A-NGALI-FANYA	> angalifanya	On / ona byłby zrobił /a
TU-NGALI-FANYA	> tungalifanya	My bylibyśmy zrobili
M-NGALI-FANYA	> mngalifanya	Wy bylibyście zrobili
WA-NGALI-FANYA	> wangalifanya	Oni byliby zrobili

TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY –NGALI- (w czasie przeszłym) Przeczenie

NI-SI-NGALI-FANYA > nisingalifanya
U-SI-NGALI-FANYA > usingalifanya
A-SI-NGALI-FANYA > asingalifanya
TU-SI-NGALI-FANYA > tusingalifanya
M-SI-NGALI-FANYA > msingalifanya
WA-SI-NGALI-FANYA > wasingalifanya

Ja nie byłbym zrobił
 Ty nie byłbyś zrobił
 On / ona nie byłby zrobił /a
 My nie bylibyśmy zrobili
 Wy nie bylibyście zrobili
 Oni nie byliby zrobili

CZAS –KI- (Jeśli) **Twierdzenie**

NI-KI-FANYA > nikifanya
U-KI-FANYA > ukifanya
A-KI-FANYA > akifanya
TU-KI-FANYA > tukifanya
M-KI-FANYA > mkifanya
WA-KI-FANYA > wakifanya

Jeśli bym zrobił
 Jeśli byś zrobił
 Jeśli on / ona by zrobił /a
 Jeśli byśmy zrobili
 Jeśli byście zrobili
 Jeśli by oni zrobili

CZAS –KI- (Jeśli) **Przeczenie**

NI-SIPO-FANYA > nisipofanya
U-SIPO-FANYA > usipofanya
A-SIPO-FANYA > asipofanya
TU-SIPO-FANYA > tusipofanya
M-SIPO-FANYA > msipofanya
WA-SIPO-FANYA > wasipofanya

Jeśli bym nie zrobił
 Jeśli byś nie zrobił
 Jeśli on / ona by nie zrobił /a
 Jeśli byśmy nie zrobili
 Jeśli byście nie zrobili
 Jeśli by oni nie zrobili

CZAS –KA- (używany w opowiadaniach) **Twierdzenie**

NI-KA-FANYA > nikafanya i zrobiłem (następnie zrobiłem)
U-KA-FANYA > ukafanya i ty zrobiłeś
A-KA-FANYA > akafanya i on / ona zrobił /a
TU-KA-FANYA > tukafanya i my zrobiliśmy
M-KA-FANYA > mkafanya i wy zrobiliście
WA-KA-FANYA > wakafanya i oni zrobili

CZAS –KA- (używany w opowiadaniach) **Przeczenie** jest taki sam jak w czasie przeszłym **-LI-**.

SI-KU-FANYA > sikufanya
HU-KU-FANYA > hukufanya
HA-KU-FANYA > hakufanya
HATU-KU-FANYA > hatukufanya
HAM-KU-FANYA > hamkufanya
HAWA-KU-FANYA > hawakufanya

i ja nie zrobiłem
 i ty nie zrobiłeś
 i on / ona nie zrobił /a
 i my nie zrobiliśmy
 i wy nie zrobiliście
 i oni nie zrobili

ZAIMEK WZGLĘDNY (W czasie teraźniejszym) **Twierdzenie**

NI-NA-YE-FANYA	> ninayefanya	Ja, który robię
U-NA-YE-FANYA	> unayefanya	Ty, który robisz
A-NA-YE-FANYA	> anayefanya	On / ona, który robi
TU-NA-O-FANYA	> tunaofanya	My, którzy robimy
M-NA-O-FANYA	> mnaofanya	Wy, którzy robicie
WA-NA-O-FANYA	> wanaofanya	Oni, którzy robią

ZAIMEK WZGLĘDNY (W czasie przeszłym) **Twierdzenie**

NI-LI-YE-FANYA	> niliyefanya	Ja, który zrobiłem
U-LI-YE-FANYA	> uliyefanya	Ty, który zrobiłeś
A-LI-YE-FANYA	> aliyefanya	On / ona, który zrobił
TU-LI-O-FANYA	> tuliofanya	My, którzy zrobiliśmy
M-LI-O-FANYA	> mliofanya	Wy, którzy zrobiliście
WA-LI-O-FANYA	> waliofanya	Oni, którzy zrobili

ZAIMEK WZGLĘDNY (W czasie przyszłym) **Twierdzenie**

NI-TAKA-YE-FANYA	> nitakayefanya	Ja, który będę robił
U-TAKA-YE-FANYA	> utakayefanya	Ty, który będziesz robił
A-TAKA-YE-FANYA	> atakayefanya	On / ona, który będzie robił
TU-TAKA-O-FANYA	> tutakaofanya	My, którzy będziemy robili
M-TAKA-O-FANYA	> mtakaofanya	Wy, którzy będziecie robić
WA-TAKA-O-FANYA	> watakaofanya	Oni, którzy będą robić

ZAIMEK WZGLĘDNY (Dla wszystkich trzech form) **Przeczenie**

NI-SI-YE-FANYA	> nisiyefanya	Ja, który nie robię
U-SI-YE-FANYA	> usiyefanya	Ty, który nie robisz
A-SI-YE-FANYA	> asiyefanya	On / ona, który nie robisz
TU-SI-O-FANYA	> tusiofanya	My, którzy nie robimy
M-SI-O-FANYA	> msiofanya	Wy, którzy nie robicie
WA-SI-O-FANYA	> wasiofanya	Oni, którzy nie robią

ZAIMEK WZGLĘDNY OGÓLNY **Twierdzenie**

NI-FANYA-YE	> nifanyaye	Ja, który robiąc
U-FANYA-YE	> ufanyaye	Ty, który robiąc
A-FANYA-YE	> afanyaye	On / ona, który robiąc
TU-FANYA-O	> tufanyao	My, którzy robiąc
M-FANYA-O	> mfanyao	Wy, którzy robiąc
WA-FANYA-O	> wafanyao	Oni, którzy robiąc